

ΑΧΑΪΚΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. ΑΡΙΘ. 10 — ΠΑΤΡΑΙ ΙΟΥΛΙΟΣ 1939

Η ΑΘΩΩΣΗ ΤΗΣ ΦΡΥΝΗΣ

· Κι ο ρήτορας — ω! δημοσθένιο σχήμα! —
ξάφνου τις πόρπες του χιτώνα λύνει·
κυλά στα πόδια τό λινό σαν κύμα
κι άπ' τούς άφρούς γυμνή προβάλλει η Φρύνη.

Των κριτών την ολύμπια γαλήνη
κάποια αστραπή αυλακώνει — γέρων κρίμα! —
σπίθα χωρίς βροντή με μιας που σβήνει
στον ξάστερο ούρανό. Του ωραίου θύμα

δικασταί της Αθήνας, τίνος στόμα
κρίση κακή στην κρίση σας θα φέρει ;
Είναι Θεός το πάγκαλο αυτό σώμα.

Ξανάνιωσαν στην όψη της κ' οι γέροι.
Αθώωστε την! το ξέρετε πως άλλος
κριτής — ο Χρόνος — τιμωρεί τό κάλλος !

Η ΣΕΙΣΜΙΚΟΤΗΣ ΤΗΣ ΑΧΑΪΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ ΚΑΙ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ

[Τῆς ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον μελέτης τοῦ κ. Ἀγγέλου Γ. Γαλανοπούλου, ἣς μικρὰ περίληψις δίδεται κατωτέρω, ἀπόσπασμα ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Dr V. Conrad, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης, εἰς τὸ περιοδικὸν «Gerlands Beiträge zur Geophysik» T. 53. p. 203-212, Leipzig 1938, κριτικὴ δὲ ταύτης ὑπὸ τοῦ Bella Simon εἰς τὸ «Zentralblatt für Geophysik, Geodäsie und Meteorologie» Bd. II, Heft 8, Berlin 1938].

Ἐν ἀρχῇ τῆς μελέτης τοῦ ταύτης ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει, ὅτι τὸ φαινόμενον τῶν σεισμῶν ἔχει κατ' ἐπανάληψιν ἐκδηλωθῆ, κατὰ τὸν Ἰούλιον Schmidt, λίαν ἐντατικῶς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Ἀχαΐας καὶ ἔχει προκαλέσει καὶ μορφολογικὰς ἀλλοιώσεις ἐπὶ τοῦ ἐδάφους αὐτῆς. Πλὴν τούτου, ὑπάρχουν πολλὰ ἱστορικὰ πληροφοροῖα ὅτι, οὐχὶ ἅπαξ, διάφοροι πόλεις τόσον τῆς Ἀχαΐας, ὅσον καὶ τῶν γειτονικῶν ταύτης περιοχῶν, ἰδίᾳ αἱ κείμεναι παρὰ τὰς ἀκτὺς τῶν κόλπων Πατραϊκοῦ καὶ Κορινθιακοῦ, ἔχουν ὑποστῇ κατὰ τὸ παρελθὸν καταστροφὰς ἐκ σεισμῶν.

Ἐντεῦθεν ἡ σπουδὴ τῆς σεισμικότητος τῆς περιοχῆς αὐτῆς παρουσιάζει ἕνα ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον, ὥς ἀποτελοῦσα ἓν ἐκ τῶν μᾶλλον σεισιόμειν τμημάτων τῆς Ἑλλάδος.

Εἰσερχόμενος εἰς τὸ κύριον θέμα τοῦ ὁ συγγραφεὺς, δίδει μίαν ἀμυδρὰν σκιαγραφίαν τῆς παρούσης γεωλογικῆς καταστάσεως τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γνωστῆς βιβλιογραφίας καὶ ἰδίᾳ τῶν σχετικῶν δημοσιεύσεων τῶν Νέγρη, Dérèrer, Renz, Philippison καὶ Γεωργαλᾶ. Ἀκολουθῶς παρῆχει συνοπτικὸς πίνακας ὅλων τῶν γνωστῶν σεισμῶν, οἵτινες κατὰ καιροὺς ἐκλόνισαν τὸ ἔδαφος αὐτῆς, ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ἐπὶ τῇ βάσει ἐνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ περιγραφῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, Ἑλλήνων καὶ ξένων ἱστορικῶν συγγραφέων, τῶν καταλόγων τοῦ J. Schmidt, τοῦ ἡμερησίου καὶ περιοδικοῦ τύπου, καὶ ἰδίᾳ ὅσον ἀφορᾷ τὸ χρονικὸν διάστημα τῶν ἐτῶν 1879 - 1892, καθ' ὃ δὲν ἐγένοντο συστηματικὰ καὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν σεισμῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐκ τῆς ἑβδομαδιαίας ἐφημερίδος τῶν Πατρῶν «Φορολογούμενος» καὶ τῶν εἰς τὰ Χρονικά τοῦ Ἀστεροσκοπείου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1893 καὶ ἐντεῦθεν δημοσιευομένων καταλόγων τῶν σεισμῶν τῆς Ἑλλάδος. Περαιτέρω περιγράφει τοὺς καταστρεπτικοὺς ἐξ αὐτῶν καὶ παραθέτει τοὺς μακροσεισμικοὺς χάρτας, τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν τεσσαρακονταετίαν σφοδροτέρων σεισμῶν, τοὺς ὁποίους συνέταξεν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σχετικῶν σεισμολογικῶν δελτίων τῶν διαφόρων παρατηρητῶν τοῦ Ἀστεροσκοπείου Ἀθηνῶν, μὲ παρατηρήσεις τινὰς ἐπ' αὐτῶν καὶ ἐν τέλει, κατόπιν ἐπισταμένης ἐπεξεργασίας τοῦ οὕτως συλλεγέντος ὕλικου μακροσεισμικῶν παρατηρήσεων, δίδει μίαν σύντονον περίληψιν αὐτοῦ μὲ κρίσεις

πινας καὶ τὰ συμπεράσματα εἰς ἃ ἡδυνήθη ν' ἀχθῇ ἐκ τῆς σπουδῆς τῶν στοιχείων τούτων.

Ἐκ τοῦ γεωλογικοῦ του μέρους τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα σημεῖα εἶναι ὅτι: ἡ σημερινὴ καταβύθισις τῆς σειρᾶς τῶν κόλπων Πατρῶν - Κορινθίου ἔχει γεννηθῇ ἐσχάτως, κατὰ τὸν Philippson, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπίχλωσιν τῆς Νεογενοῦς τάφρου, ἥτοι κατὰ τὸ τεταρτογενὲς (ἢ κατὰ τὸ πλειοκαινὸν κατὰ τὴν ἄλλην ἐκδοχὴν τῆς ἡλικίας) διὰ δευτέραν φορὰν καὶ μάλιστα ἀσυμμέτρως, μὲ ἔξαρσιν τῶν νοτίων μερῶν τῆς τάφρου, κυρίως κατὰ βαθμίδας διαρρήξεως, καὶ μὲ καθίζησιν καὶ ἀπόκλισιν τῶν βορείων μερῶν αὐτῆς, ἥτοι μὲ μεταβολὴν τοῦ βάθους τῆς ζώνης πρὸς βορρᾶν. Γενικῶς ἡ βορεία ἄκρα τῆς Πελοποννήσου εἶναι μία τυπικὴ τοποθεσία ὀψιγενῶν τεμαχῶν, ὁ τοπικὸς δὲ χαρακτήρ αὐτῆς ἐκφράζεται διὰ τῆς ἀναθλώσεως (auf-Wölbung) τοῦ μέσου αὐτῆς καὶ τῆς διαρρήξεως ταύτης κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς σειρᾶς τῶν κόλπων. Εἰς τὸ μέσον, ὅπου ἡ ἀναθλώσις εἶναι ἐντονωτάτη καὶ ἡ διάρρηξις εἶναι λίαν ἀπότομος· ἀντιθέτως εἰς τὴν δυτικὴν Ἀχαΐαν ἡ πλειοκαινικὴ καταβύθισις ὑπῆρξε μικρά, ἡ δὲ τεταρτογενὴς ἔξαρσις ἀκόμη μικροτέρα καὶ ἄνευ διαρρήξεων.

Αἱ σχετικῶς πρόσφατοι αὐταὶ τεκτονικαὶ διαταραχαί, τῶν ὁποίων ἡ περίοδος, ὡς φαίνεται, δὲν ἔληξεν ἀκόμη, δικαιολογοῦν πλήρως τὴν μεγάλην σχετικῶς σεισμικότητα τῆς περιοχῆς αὐτῆς.

Ἐν τέλει ὁ συγγραφεὺς, συνοψίζων τὰ ὅσα προηγουμένως ἐκθέτει ἐπὶ τῶν σεισμῶν τῆς Ἀχαΐας καὶ τῶν ἐναντι περιοχῶν Μεσολογγίου καὶ Ναυπάκτου, παρατηρεῖ ἐν πρώτοις, ὅτι οἱ σεισμοὶ τῆς ἐν λόγῳ περιοχῆς δύνανται νὰ καταταχθῶσιν κατ' ἀρχὴν εἰς τρεῖς κυρίως κατηγορίας:

1) Εἰς σεισμοὺς Αἰγίου: Τὰ σεισμικὰ κέντρα τῶν σεισμῶν τούτων κεῖνται ἔξ ὀλοκλήρου ἐν τῷ βυθῷ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, οἱ ἔξ αὐτῶν δὲ προερχόμενοι σεισμοὶ παρουσιάζουν μεγαλυντέραν μετάδοσιν, κατὰ τὴν ἀπὸ ΒΒΑ πρὸς ΝΝΑ διεύθυνσιν, ἥτοι παραλλήλως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῶν ὄρειων ἀλύσεων τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, λόγῳ τῆς μεγαλυντέρας πυκνότητος τῶν γεωλογικῶν στρωμάτων κατὰ τὴν διεύθυνσιν ταύτην. Πλὴν τούτου, οἱ σεισμοὶ οὗτοι, οἷχί ἄπαξ, συνοδεύονται καὶ ὑπὸ καταστρεπτικῶν θαλάσσιων σεισμικῶν κυμάτων, ὀφειλομένων εἰς μεγάλας διαταραχαίς τοῦ πεπλημένου τῆς Κορινθιακῆς τάφρου. Περαιτέρω, θεωρῶν τὰς θέσεις τῶν ἐπικέντρων τῶν σεισμῶν τοῦ 1817 καὶ 1861 (καθορισθείσας ὑπὸ τοῦ Schmidt) ὡς ἑνός, καὶ ὡς ἑτέρου τὴν τοῦ 1909, διακρίνει μίαν βαθμιαίαν μετάθεσιν αὐτῶν πρὸς τὴν βορείαν πλευρὰν τοῦ κόλπου, ἰδίᾳ ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐπικέντρον τοῦ σειμοῦ τοῦ 373 π. Χ., οὗτινος ἡ πιθανὴ θέσις ἔκειτο νοτιότερον καὶ ἀνατολικώτερον τῆς τοῦ 1861. Παραλλήλως ἐκ τῶν περιγραφῶν τῶν σεισμῶν τούτων παρατηρεῖ ὅτι, ἐνῶ οἱ τρεῖς πρῶτοι γνωστοὶ καταστρεπτικοὶ σεισμοὶ τοῦ Αἰγίου (τοῦ 373 π. Χ., τοῦ 1748 καὶ 1817), οὐδόλως ἢ ὀλίγιστα ἴσως ἔθιξαν τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς τάφρου, ἀντιθέτως ὁ σεισμός

τοῦ 1861 ἔβλαψε τὰς βορείας ἀκτὰς αὐτῆς καὶ ὁ τοῦ 1909 ἀκόμη περισσότερον, καίτοι ὁ τελευταῖος οὗτος ἦτο μικροτέρας ἐντάσεως.

2) Εἰς σεισμοὺς Ναυπάκτου: Ἐνταῦθα ἡ διεύθυνσις μεγίστης μεταδόσεως τῆς σεισμικῆς κινήσεως εἶναι ἡ ἐξ Α πρὸς Δ με ἐλαφρὰν κλίσιν πρὸς βορρᾶν, παράλληλος δηλαδή πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ταφροειδοῦς ἐγκατακρημνίσεως τοῦ Πατραϊκοῦ κόλπου. Οἱ σεισμοὶ οὗτοι διακρίνονται ἀπὸ τοὺς προηγουμένους, ἐκτὸς τοῦ διαφόρου τρόπου μεταδόσεως τῆς σεισμικῆς κινήσεως, καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ὑπ' αὐτῶν σειομένη ἔκτασις εἶναι μικρὰ σχετικῶς πρὸς τὸν ὑψηλὸν βαθμὸν ἐντάσεως, ὃν ἐμφανίζουν ἐν τῇ πλειοσειστώ ζώνῃ. Προσέτι αἱ μεγάλαὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ζημίαι, τὰς ὁποίας προκαλοῦν οἱ σεισμοὶ οὗτοι, ὀφείλονται κυρίως εἰς τὸ ὅτι τὰ ἐπίκεντρα αὐτῶν κεῖνται ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Τὰ σεισμικὰ κέντρα τῆς περιοχῆς αὐτῆς, παρουσίασαν λίαν ἔντονον καὶ συνεχῇ σεισμικὴν δράσιν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους, καὶ διὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1914 μέχρι τέλους τοῦ 1917.

3) Εἰς σεισμοὺς Πατρῶν. Οἱ σεισμοὶ τῆς κατηγορίας ταύτης, παρουσιάζουν τὸ αὐτὸ χαρακτηριστικὸν με τοὺς σεισμοὺς τῆς πρώτης, ἦτοι τὴν εὐκολωτέραν μετάδοσιν τῆς σεισμικῆς ἐνεργείας κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀλλικῶν πτυχώσεων, τὰ σεισμικὰ ὅμως κέντρα αὐτῶν εὐρίσκονται ἐν τῷ Πατραϊκῷ κόλπῳ καὶ εἶναι δευτερευούσης μᾶλλον σημασίας. Γενικῶς αἱ Πάτραι σείονται συχνὰ ὑπὸ σεισμῶν μᾶλλον τοπικῆς φύσεως, προερχομένων κυρίως ἐκ τοῦ μεταξὺ τῶν Πατρῶν καὶ Ρίου εὐδιακομένου σεισμικοῦ κέντρου· εἶναι δὲ οἱ σεισμοὶ οὗτοι, οὐχὶ σπανίως, ἀρκετὰ σφοδροὶ καὶ προκαλοῦν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σοβαρὰς βλάβας ἐπὶ τῶν κτιρίων. Πλὴν τούτου, αἱ Πάτραι σείονται μὲ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἔντασιν καὶ ὑπ' ὅλων τῶν ἐκάστοτε σφοδρῶν σεισμῶν τῶν δύο προηγουμένων κατηγοριῶν.

Προσέτι, αἱ Πάτραι ὑποφέρουν πολλάκις καὶ ἐκ σφοδρῶν σεισμῶν, οἵτινες συμβαίνουν εἰς διαφόρους ἐντόνους δράσεις ἐστίας, γειτονικῶν πρὸς αὐτὰς σεισμικῶν περιοχῶν, ὡς π. χ. ἐκ τῶν σεισμῶν τῶν περιοχῶν τῆς Ἡλείας (26 Φεβρ. 1926), τῆς Ζακύνθου (23 Ἰαν. 1893), τῆς Κεφαλληνίας (4 Φεβρ. 1867), τῆς Μεσσηνίας (15 Αὐγ. 1866), τοῦ Ἀργινίου (13 Αὐγ. 1889) καὶ τῆς Λοκρίδος (20 Ἰουλ. 1871). Συνήθως οἱ ἐκ τῶν σεισμικῶν τούτων κέντρων προερχόμενοι σεισμοί, γίνονται αἰσθητοὶ εἰς τὰς Πάτρας ὡς ἀσθενεῖς, ἀλλ' ἐνίοτε ὅμως καὶ ὡς ἀρκούντως ἰσχυροί.

Ἐπίσης κατὰ τοὺς ἐκάστοτε αἰσθητοὺς ἐν Πάτραις σφοδροὺς σεισμούς, ὑποφέρει περισσότερον τὸ μεσημβρινὸν τμήμα τῆς πόλεως, καθόσον τοῦτο κυρίως εἶναι ἐκτισμένον ἐπὶ προσχώσεων μικροῦ σχετικῶς πάχους.

Περαιτέρω ἐκ τοῦ ἐν τῷ κειμένῳ παρατιθεμένου πίνακος συνάγει: 1) ὅτι διὰ τὰς πόλεις Πατρῶν καὶ Αἰγίου ἡ πλειονότης τῶν αὐτοθιγενῶν σεισμῶν εἶναι δονήσεις ἐντελῶς τοπικῆς φύσεως καὶ 2) ὅτι αἱ πόλεις Αἶγιον καὶ Ναύπακτος ὑποφέρουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ σεισμοῦ αὐτοθιγενεῖς, ἐλάχιστα δὲ ἀπὸ σεισμοῦ ἀλλοθιγενεῖς, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς

τάς Πάτρας καὶ Ἰδίαν πρὸς τὸ Μεσολόγγιον, ἔνθα οἱ περισσότεροι τῶν αἰσθη-
τῶν σεισμῶν εἶναι ἀλλοθιγενεῖς.

Τέλος εἰς τὸ συνημμένον ἐν τῇ παρουσίᾳ μελέτῃ τεκτονικὴν διάγραμμα
τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἐτοποθέτησε τὰ ἐπικέντρα τῶν μᾶλλον ἰσχυρῶν σεισμῶν
τῆς τελευταίας τεσσαρακονταετίας, καθ' ἃ συνάγονται ταῦτα ἐκ τῶν μακρο-
σεισμικῶν παρατηρήσεων ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς μικροσεισμικὰς τοιαύτας.
Προσέτι ἔσημειωσε καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ Schmidt δεδομένας θέσεις τῶν ἐπι-
κέντρων τῶν σεισμῶν τοῦ 1817 καὶ 1861.

Ἦδη ἐκ τῆς σπουδῆς τῶν στοιχείων αὐτῶν ἤχθη εἰς τὰ ἀκόλουθα
συμπεράσματα:

I. Ὅτι ἐν Ἀχαΐᾳ καὶ εἰς τὰς ἔναντι περιοχὰς Μεσολογγίου καὶ Ναυ-
πιάκτου ὑπάρχουν τρία κύρια συστήματα ἑστιῶν κραδασμοῦ, τὰ ὅποια σαφῶς
διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων ἐκ τῆς ἐντάσεως καὶ ἐκτάσεως τῆς σεισμικῆς
κινήσεως καὶ τοῦ τρόπου μεταδόσεως τῆς ἐξ αὐτῶν ἐκλυομένης ἐκάστοτε
σεισμικῆς ἐνεργείας.

II. Αἱ ἑστίαὶ κραδασμοῦ τοῦ πρώτου συστήματος εὐρίσκονται ἐν τῷ
βυθῷ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ ἐδράζονται κυρίως ἐπὶ τῶν μεγάλων
γεωτεκτονικῶν ρηγμάτων, τὰ ὅποια βαίνουν παραλλήλως πρὸς τὰς νοτίας
ἀκτὰς αὐτοῦ. Αἱ ἑστίαὶ αὗται μετατίθενται, ὥς φαίνεται, βαθμιαίως πρὸς
τὴν βορείαν πλευρὰν τοῦ κόλπου ἢ μετάθεσις δὲ αὕτη, πιθανώτατα, ὀφεί-
λεται εἰς συνεχιζομένην ἴσως καὶ κατὰ τοὺς παρόντας χρόνους μεταβολὴν
τοῦ βάθους τῆς τάφρου πρὸς Βορρᾶν. Γενικῶς αἱ ἑστίαὶ τοῦ συστήματος
αὐτοῦ παρέχουν τοὺς σεισμοὺς τοῦ Αἰγίου, οἱ ὅποιοι, οὐχὶ ἅπασι, εἶναι λίαν
καταστρεπτικοί. Ἐντεῦθεν ἡ περιοχὴ τοῦ Αἰγίου δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ
ὡς σεισμικὴ ζώνη πρώτης τάξεως.

III. Τὸ δεύτερον σύστημα ἑστιῶν κραδασμοῦ ἐμφανίζεται εἰς τὴν περὶ
τὴν Ναυπάκτον περιοχὴν, καὶ παρέχει σεισμούς, ὧν τὸ βάθος τῆς ἑστίας
εἶναι σχετικῶς μικρόν. Οἱ σεισμοὶ τοῦ συστήματος αὐτοῦ φρονεῖ ὁ συγγρα-
φεύς, ὅτι πρέπει ν' ἀποδοθῶν κυρίως εἰς τὸ παρὰ τὰς βορείας ἀκτὰς τοῦ
Πατραϊκοῦ κόλπου εὐρισκόμενον ρήγμα, εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ὁποίου φαί-
νεται ὅτι ὀφείλεται καὶ ἡ ἐξ Α πρὸς Δ με ἐλαφρᾶν κλίσιν πρὸς βορρᾶν χα-
ρακτηριστικὴ διεύθυνσις μεγίστης μεταδόσεως τῶν σεισμῶν τῆς Ναυπάκτου,
ὅτι κατὰ τοὺς ἐκάστοτε σφοδροὺς σεισμοὺς αὐτῆς παρετηρήθησαν ἐπα-
νελημμένως ἐδαφικαὶ διαταραχαί· ΔΝΔ τῆς πόλεως παρὰ τὸ ὕψος Κλοκόβα,
πλησίον τοῦ ὁποίου διέρχεται τὸ ἐν λόγῳ ρήγμα. Ἡ μικρὰ σχετικῶς ἔκτασις
καὶ σημασία τοῦ ρήματος αὐτοῦ καὶ τὸ περιορισμένον τῆς πλειοσειστοῦ
ζώνης τῶν σεισμῶν τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἐκ τοῦ πα-
ρελθόντος πείραν, ἤγαγον τὸν συγγραφέα νὰ δεχθῇ ὅτι ἡ περιοχὴ τῆς Ναυ-
πάκτου ἀποτελεῖ μίαν σεισμικὴν ζώνην δευτέρας τάξεως.

IV. Αἱ ἑστίαὶ κραδασμοῦ τοῦ τρίτου συστήματος ἐδράζονται ἐπὶ τῶν
παρὰ τὰς νοτίας ἀκτὰς τοῦ Πατραϊκοῦ κόλπου εὐρισκομένων ρηγμάτων. Οἱ

σεισμοὶ τοῦ συστήματος αὐτοῦ παρουσιάζουν περιορισμένην ἔκτασιν μεταδόσεως τῆς σεισμικῆς αὐτῶν ἐνεργείας καὶ εἶναι μικρᾶς σχετικῆς ἐντάσεως· πλὴν ὅμως τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν, οὐχὶ ἅπαξ, εἶναι ἀρχετὰ σημαντικὰ ἐπὶ τῶν κτιρίων τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὸ ἔδαφος τῶν Πατρῶν παρουσιάζει ἐναλλαγὴν ὑλικῶν καί, ὥς γνωστόν, εἰς τὰς παρυφᾶς τῶν διαφόρων πετρωμάτων οἱ ἐκ τῶν σεισμῶν κραδασμοὶ εἶναι ἰσχυρότεροι. Ἡ μικρὰ ἔκτασις καὶ σημασία τῶν ρηγμάτων, εἰς ἃ ὀφείλονται οἱ σεισμοὶ τῆς περιοχῆς Πατρῶν, καὶ ἡ ὄχι πολὺ μεγάλη ἐντάσις τῶν σεισμῶν αὐτῆς· δεικνύουν ὅτι ἡ περιοχὴ τῶν Πατρῶν ἀποτελεῖ σεισμικὴν ζώνην τρίτης μᾶλλον τάξεως. Οὐχ' ἦτον, ἂν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὰ ἀποτελέσματα τῶν σεισμῶν, εἰδικῶς ἐπὶ τῶν κτιρίων τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν, εἶναι ἠναγκασμένος νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν περιοχὴν τῶν Πατρῶν ὡς σεισμικὴν ζώνην τοῦλάχιστον δευτέρας τάξεως.

Υ. Ἡ περιοχὴ τέλος τοῦ Μεσολογίου, φαίνεται, ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν σεισμῶν αὐτῆς, ὅτι ἀποτελεῖ σεισμικὴν ζώνην τετάρτης μᾶλλον τάξεως.

ΥΙ. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λοιπὸν συνάγεται τὸ γενικώτερον συμπέρασμα, ὅτι ἡ σεισμικότης τῆς ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἐξετασθείσης περιοχῆς, δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ εἰς τὰ καθέκαστα αὐτῆς μέρη, ἀλλὰ βαίνει ἐλαττωμένη ἐξ Α πρὸς Δ, καθὼς βαίνει, ὥς ἐλέχθη, καὶ ὁ βαθμὸς διαρρηξέως αὐτῆς.

Σ Κ Ο Λ Η

(ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ)

Σήμερα πιδ γαλάζιος ὁ οὐρανὸς
καὶ πιδ γαληνεμένη λάμπει ἡ μέρα·
παντοῦ τοῦ μοσκολίβανου ὁ καπνὸς
σήμερα θυμιατίζει τὸν ἀγέρα.
Καὶ δέεται ἡ ψυχὴ τοῦ καθενὸς
καθάρια καὶ λευκὴ σάν περιστέρα
μέσ' στήν πνοὴ τῇ θεία, π' ὁ ἔωθινὸς
ψαλμὸς σκορπάει στὴ χώρα πέρα ὡς πέρα.
Καὶ μὲ τὴν προσοχὴ μας, τὴ γαλήνη
μήπως ταράξῃ σκέψῃ ἁμαρτωλῇ,
βέβηλος λόγος μήπως μᾶς μολύνῃ
τ' ἅγια, ποῦ μέσα του ὁ καθένας κλεῖ,
στὸ Τέμπλο προχωροῦμε ὠριοντυμένοι,
κι' ἡ καμπάνα σημαίνει—ὄλο σημαίνει.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΟΡΦΗΣ

Η ΘΕΙΑ ΜΑΡΟΥΣΩ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Πολύτεκνη ή θειά Μαρούσω κι' ὄλο ἀγόρια στὴ σειρά. 'Απ' τὸ Γιώργο τὸ σαρανταπεντάρη, ὡς τὸ Νικολὸ μὲ τὰ δεκαοχτῶ χρόνια του, ποὺ πῆγε ἐθελοντὴς χωροφύλακας!...

'Ο Γιάννος της, ὁ δεύτερος, ἦταν στὴν 'Αμέρικα. Αὐτὸς δά... εἶχε τσουβάλι τὰ δολλάρια!... "Ἔστειλε λεφτὰ κι' ἀψήλωσε τὸ πατρικὸ σπιτάκι καὶ τόκανε τὸ πρῶτο στὸ χωριό. 'Αμ, κι' ὁ τρίτος, ὁ Μῆτρος, εἶχε βρεῖ δουλιὰ στὴ γραμμὴ... Μονάχα ὁ Κώστας της καθότανε χαραιοφάης... ποῦταν κι' ὁ γραμματιζοῦμενος. "Ἐφαγε κάμποσες χιλιάδες συὸ γυμνάσιο τοῦ 'Αμερικάνου, κι' ὥστόσο τὸ χαρτί του δὲν τὸ πῆρε. Κατὰ ὥρας ἀεροκοπανοῦσε στὸ μαγαζί καὶ περίμενε τὴ θέση τὴν τρανὴ ποὺ τούχανε τάξει κάποιες μεγάλες... γνωριμίες του.

'Η ἀδυναμία της, ὁ Κώστας!..., τῆς θειᾶς Μαρούσως, μιὰ καὶ μιὰ ἄλλη πιὸ τρανὴ..., ἡ βρύση!

Ποὺ τὴν ἔχανες, ποὺ τὴν εὑρίσκες, στὴ βρύση τὴ θειά Μαρούσω. "Ἐνας ὕπνος τὴ χώριζε ἀπὸ δαύτη. Καὶ τί νὰ κάνει; «'Η νυφαδιά της, τοῦ Γιώργου ἡ γυναίκα, μαθές..., παιδιὰ σκυλιά δὲν ἔκανε. Κι' ἦταν μιὰ κρυφὴ πληγὴ, ἀδερφοῦλες μου... "Ὅλο σάτζανα ἔβανε τ' ἀντρός της γιὰ τὸ Κώστα... 'Ακοῦς ἐκεῖ, τὴ στέρφα γίδα;.. Μὰ ἔννοια σου, καὶ καλὰ τῆς τάψελνε αὐτὴ, σὰν ἔλειπε ὁ γυιόκας της!...

"Ὅχι, θὰ τὴν ἄφινε τὴν ἄκαρπη!... "Ἀντε, καὶ δὲν θὰ ἐρχόταν ὁ Γιάννης της... νὰ τότε πάντρευε, νάβλεπε κι' αὐτὴ τὴ ἀναπαὴ στὰ γεράματά της! 'Απὸ τώρα ἔχει βάλει στὸ μάτι τὴ νυφούλα της! Τὴ Λένη τοῦ προέδρου, τὴ νοικοκυροπούλα ποῦναι κι' ἀπὸ σόϊ... Πάρε ἄνθρωπο ἀπὸ σόϊ καὶ σκυλι ἀπὸ μαντρί, ποὺ λέει ὁ λόγος...

Κι' ἦρθε κι' ὁ Γιάννος μὲ τὰ πολλὰ λεφτὰ καὶ τὴ χρυσὴ καδένα!

Κι' ἔγινε κατὰ πῶς ἤθελε ἡ θειά Μαρούσω!

Τὴ Λένη τοῦ προέδρου αὐτὴ τὴ δέχθηκε νυφούλα καὶ τὴ μέλωσε γιὰ νᾶναι γλυκειά σὰν τὸ μέλι καὶ τὴν ἔβανε νὰ πατήσῃ σίδερο γιὰ νᾶναι σιδερένια!

Κι' ἡ Λένη τὴν ἔζωσε ἀπ' τὴν κορφή ὡς τὰ νύχια καὶ τὴν ἔφερε καινούργιο στρώμα νὰ κοιμηθῇ καὶ πάπλωμα νὰ σκεπαστῇ. "Ὅχι δά, σὰν τὰ παληότσολα τῆς Γιώργαινος!...

Μέλι, γάλα, μὲ τὴν νέα της τὴ νυφαδιά ἡ θειά Μαρούσω.

—"Ε, πῶς τὰ πᾶς μὲ τὴν καινούργια, τὴ ρώταγαν οἱ συντρόφισσες στὴ βρύση.

—Σὰν ὅπως θέλει ὁ Θεός, ἀδελφοῦλες μου. Εὐλογημένος ἄνθρωπος! παστρικά καὶ ἄξια. Κι' ὅπου νᾶναι θὰ τὸν στεργιώσει τὸν κα-

νακάρη! "Όχι, σάν τήν ἄλλη τήν ἄγωνα...

Κι' ἦρθε μέρα πού πάλι ξεσπάθωσε ἡ θειά Μαρούσω, μὰ μέ τὸ δίκιο της... «Αὐτή, ἀδελφοῦλες μου, γεννοβολοῦσε σάν κουνέλα. Βάλθηκε νὰ φτάσει σὲ παιδιὰ τὰ σπειριά τοῦ ρόϊδου πούσκασε στὸν τοῖχο σάν ἔγινε νύφη. Τὸ σπῖτι βρώμισε ἀπ' τὰ νιάνιαρα. Εἶναι τώρα γρηὰ γυναίκα αὐτή, ν' ἀναθρέφει παιδιὰ! Τὰ δικά της τάφτισε, ἴαντε καὶ δὲν θὰ πάντρευε τὸ Μῆτρό της καὶ θὰ πάγαινε κοντὰ του. Αὐτὸς εἶναι πού σέβεται τὰ γονικά. Ὁ ἄλλος μαθές, γύρισε κατὰ τὴ γυναίκα...»

Καὶ παντρεύτηκε κι' ὁ Μῆτρος ὁ σεβαστὸς κατὰ πὼς τόθελε ἡ γρηὰ μάννα. Καὶ πήρε κορίτσι ἀπ' τὸ Μωριά δουλευτάρρα καὶ χρυσοχέρα. Ἡ θειά Μαρούσω τὴ δέχτηκε νυφούλα καὶ τὴ μέλωσε νᾶναι γλυκειά σάν τὸ μέλι καὶ τὴν ἔβανε νὰ πατήσῃ σίδερο γιὰ νᾶναι σιδερένια... Καὶ σάν φύγαν τὰ νιόπαντρα γιὰ τὸ Μωριά τὴν πήραν πανηγόμι... "Όχι, θὰ καθόταν μὲ τὴν κουνέλα!

—'Αφήνω γειά, ἀδελφοῦλα μου. Τώρα στὸν ἄλλο κόσμο θ' ἀνταμωθοῦμε.

—Μόνον τὸ βουνὸ δὲ σμίγει, θειά Μαρούσω;

Κι' ἀλήθεια! στὸ χρόνο πάνου νάσου! ἡ θειά Μαρούσω στέχωριό.

—Κάτι γλήγορα μᾶς θυμήθηκες θειάκω;

Μὰ ἦταν ἄλλο νὰ καθῆσαι; «Αὐτή, ἀδελφοῦλα μου, εἶχε μιὰ γλώσσα. Ποῦ τὰ βγάνει πέρα μαζί της! Πόταμος φουρτουνιασμένος, Ὁ Μόρνος μὲ τὰ πρωτοβρόχια. Ἄμ, καὶ τὸ ψωμί μὲ τὸ μέτρο τῆς τὸ δίνει ἡ ξενοχωρίτισσα. Μπρές, πάρε παπούτσι ἀπὸ τὸν τόπο σου κι' ἄς εἶν' καὶ μπαλωμένο.

"Ε, καὶ δὲν θὰ πάντρευε τὸ Νικόλα της, τὸ στερνοπούλι; Νὰ τὴν πάρει μὲ τὴν εὐχή της τὴ Κρινιώ τοῦ Γκάγκαλου π' ἀγαπάει. Δὲν πάει ποῦναι καὶ φτωχοῦλα; Αὐτὴ θὰ τὴν χτιμήσει. Δὲν εἶδα τί κατὰλαβε μὲ τίς προῖκες καὶ τὰ σόϊα.

Καὶ παντρέφτηκε καὶ ὁ Νικολὸς σάν ὅπως ἤθελε ἡ θειά Μαρούσω. Τὴν Κρινιώ τὴν χαμηλοβλεποῦσα αὐτὴ τὴ δέχτηκε νυφούλα καὶ τὴν μέλωσε νᾶναι γλυκειά σάν τὸ μέλι καὶ τὴν ἔβανε καὶ πάτησε σίδερο γιὰ νᾶναι σιδερένια...

Ἡ νυφούλα της κι' ὁ κόσμος οὐλος. Νά, στὴ χούφτα τὴν κράταγε τὴ θειά Μαρούσω.

—«Προβατάκι, ἀδελφοῦλες μου. Ἐχει ὁ θεὸς νὰ κάνει...»

—Κάθε καινούργιο καὶ καλὸ, θειάκω...

«Μπά, μὲ τὴν Κρινιώ της κουβέντα δὲν θάλλαξε ποτέ. Αὐτὴ θὰ τῆς ἔκλεινε τὰ μάτια. Πόσων μερῶν ζωὴ θᾶχε ἀκόμα; Γέρασε. σαραβάλιασε, μιὰ φούχτα κόκκαλα ἔχει μένει...»

Οί συντρόφισσες μιλούσαν και περίμεναν τὸ νέο ξεφάντωμα τῆς θειᾶς Μαρούσως. Περίμεναν, μὰ δέρχόταν. Θᾶχε γοῦστο νάβγαιναν ἀληθινὰ τὰ λόγια τῆς.

— "Ε, πῶς τὰ πᾶς μὲ τὴν Κρινιώ ;

— «Προβστάκι, ἀδερφοῦλες μου !...» δυὸ χρόνια τώρα.

Στὸ πάτημα τοῦ τρίτου (κακὸς χρόνος κι' ἄραχλος) μπουρνία-σε ἡ θειὰ Μαρούσω ! «Νὰ χαθῇ ἡ γυμνή, ποῦταν γιὰ τὸ δικό μας σπιτι. Αὐτὴ, ἀδερφοῦλες μου ἔκανε γιὰ τσοπανοῦδι ! Βουνὸ ἡ κοπριά στὴν αὐλή ! Νάδινε μονάχα ὁ Θεὸς νὰ πνιτρευόταν ὁ Κώστας τῆς στὴν πολιτεία — εἶχε βρῇ κάποια θεσοῦλα — νάπαιρνε πολιτισμένη, γραμματιζούμενη, σάν τὴ κυρὰ δασκάλα. Αὐτὲς οἱ γυναῖκες σέβον-ται τὰ γονικά τ' ἀντρός τους .. Θὰ πάγαινε κοντὰ τους κι' ἄς μὴν τὴν βάσταγαν τὰ πόδια. Θὰ πάγαινε !...»

Κι' ἀρρεβωνιάστηκε ὁ Κώστας ὁ γραμματιζούμενος μὲ μιὰ προσφυγοπούλα, δασκάλα στοῦ Σίγγερ, σάν ὅπως ἤθελε ἡ γρηὰ μάννα. «Δὲν τόπε αὐτὴ, δασκάλα πῶς θάπαιρνε ὁ γυιὸς τῆς ; Τῆς ἔστειλε καὶ πλουμιστὸ πουκάμισο. Μιὰ πιθαμὴ τὸ κέντημα, ἀδερφοῦ-λες μου. Θὰ τὸ κρατοῦσε γιὰ τὴ θανή τῆς ! Τὸ χινόπωρο θὰ πάγαινε στὰ παιδάκια τῆς καὶ θὰ πάγαινε χίλια καλοῦδια τῆς νυφούλας τῆς !! 'Απὸ τὰ τώρα κάνει τὸ κουμάντο τῆς.»

Τότε καὶ τόκανε ἡ θειὰ Μαρούσω. Μιὰ Κυριακὴ πρωτὶ ποὺ λεί-παν οἱ ἄλλοι στὴν ἐκκλησίᾳ τὸ φόρτωσε τὸ ζῶ τῆς μὲ τὰ καλοῦδια τῆς καινούριας νύφης. Μιὰ σακκούλα κάστανά καὶ μιὰ καρύδια, κάμποσες ἀρμάθες ροῦζια κι' ἄλλες τόσες κυδῶνια καὶ ξεκίνησε.

Στὸ δρόμο τὴν ἀπάντησε ὁ νερουλάς.

— Γιὰ ποῦ, θειὰ Μαρούσω ;

— Πάω στὴν πολιτεία !

— Σὲ ποιά πολιτεία, θειάκω ;

— Στὴν πολιτεία τοῦ Κώστα μου, γυιέ μου.

— "Αα, στὸ καλὸ θειὰ Μαρούσω. Καὶ νὰ μᾶς γράφεις ;

— 'Ακοὺς λέει, τώρα πῶχω καὶ νύφη δασκάλα...

Σάν πήρε τὸν ἀνήφορο ἄρχισε ἡ κοντανάσα. Τὰ πόδια σιγά, σιγά βαραινάνε. «Μωρὲ τόσο πολὺ γέρασα, μονολόησε. "Ας εἶναι καὶ θὰ βαστάξουν τὰ κότσια. 'Ως τοῦ Κοντύλη τὴ Λάκκα... Κι' ὅστε-ρα ἡ κατηφορία ! Μιὰ ὠρούλα δρόμο. 'Ως τοῦ Κοντύλη τὴ Λάκκα...»

'Ως τοῦ Κοντύλη τὴ Λάκκα... Κι' ἡ Λάκκα ποὺ νὰ φανεῖ !.. Μιὰ ὠρούλα δρόμο... Κι' ὁ δρόμος ἀτέλειωτος !...

Τὴν ἔπνιγε ἡ κοντανάσα, νά, ἡ γλῶσσα ἔξω μιὰ πιθαμὴ. "Εκο-ψε κι' ἓνα ραβδί, τὰ πόδια μολύβι γινήκανε... 'Αρπάχτηκε κι' ἀπ' τὴν οὐρὰ τοῦ ζοῦ τῆς, σερνόταν καὶ κεῖνο βαρύτερο ἀπὸ δαύτη... Εἶχε καὶ τὰ χρόνια του, παλῆγορος, ξεδοντιάρης !

«Ὡς τοῦ Κοντύλη τῇ λάκκα, τὰ δόντια θὰ σφίξω... Κι' ὕστερα ἢ κατηφοριά !...» Καὶ σερνόταν ἡ θειὰ Μαρούσω. Κι' ἡ λάκκα ποὺ νὰ φανεῖ !... «Τὰ δόντια θὰ σφίξω». Καὶ τάσφιξε ἡ θειὰ Μαρούσω, ὥς τοῦ Κοντύλη τῇ λάκκα... Τόπε καὶ τόκανε ὥς τοῦ Κοντύλη τῇ λάκκα... Καὶ κεῖ τῇ βρήκανε ἀργότερο κόκκαλο τῇ θειὰ Μαρούσω !...

ΛΟΥΛΑ ΚΟΤΣΕΤΣΟΥ

ΤΟ ΑΝΤΙΚΡΥΣΜΑ ΤΗΣ ΙΔΕΑΣ

Τώρα τοῦ Ὀνείρου ἀνέβηκα τὴ σκάλα
κ' ἐστάθηκα στὴν πλιὸ ψηλὴ κορφή
κι' ὅπως στὸ φύλλο τῆς δροσιᾶς ἡ στάλα
τρέμει καὶ πέφτει...

ἔτσι εἶδα τὴν ἀχνὴ σου τὴ μορφή
στῆς θύμησης τὸ μαγικὸ καθρέφτη.

Στὸ ἀγύριστο ταξίδι πλανεμένη
μὲ πόθο μυστικὸ τώρα θωρεῖς,
σὰν φάντασμα θαμπὸ νὰ ξεπροβαίνει
σὲ κάποια βάθη,
καθετὶ ποὺ ποτὲ δὲν θὰ χαρεῖς
γιατὶ πέρασεν ἄπιαστο κ' ἐχάθη.

Ὡ ἀγάπη μὲ καημοὺς σαβανωμένη,
δὲν σὲ τρομάζει ἡ νύχτα τοῦ Καιροῦ,
στοῦ Ὀνείρου τὸ ἀστροφῶς ἀναστημένη
τώρα θὰ ζήσεις
καὶ στὴ βρύση τοῦ Ἀθάνατου Νεροῦ
θὰ σὲ πᾶω τὸν καημὸ σου νὰ δροσίσεις !

(1920)

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΚ ΠΑΤΡΩΝ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Εἰς Πάτρας εἶχεν ἀποθάνει, τῷ 1783, ὁ ἐκ Ζακύνθου Ἰσραηλίτης Ἀβραὰμ δε—Μόρδος, διερμηνεὺς εἰς τὰ Προξενεῖα Μ. Βρετανίας καὶ Ὁλλανδίας. Τὸν θάνατον τοῦ αὐτοῦ δε—Μόρδου ἐπιβεβαιοῦν διάφοροι πολῖται τῶν Πατρῶν διὰ τοῦ κατωτέρω πιστοποιητικοῦ :

«Διὰ τοῦ παρόντος πιστωτικοῦ γράμματος δηλοποιεῖται ἡμεῖς οἱ κάτωθεν γεγραμμένοι, ὅτι εἰς τὴν δωδεκάτην τοῦ παρόντος μηνὸς Δεκεμβρίου ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει 1783 ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος ὁ ποτε Sr Ἀβρᾶμ δε—μόρδο κατὰ τὸ γένος ἑβραῖος εἰς ταύτην τὴν ἰδίαν πολιτείαν παλαιὰν πάτραν, ὁ ὁποῖος ἦτον σούδιτος βένετος, εὐρίσκετο ὅμως Δραγομᾶνος εἰς τὴν δούλευσιν τῆς μεγάλης βρετανίας καὶ ὀλίγδας, δίδεν μαρτυροῦμεν μὲ ὅλην τὴν αὐτοαλήθειαν ὅσα ἀνωτέρω εἴπομεν. Διὸ καὶ εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀληθείας καὶ ἀσφάλειας δεδώκαμεν τὸ παρὸν γράμμα ταῖς ἰδίαις ἡμῶν κατασφάλλαν (:) μαρτυρίαις διὰ τὴν παρῶν σφραγίσαν καὶ εἰς ὅποιον ἀνέκει.

1783 Δεκεμβρίου 22. πλ. πάτρας, κανέλος κονομόπουλος μαρτυρῶ,—Λημῆρ οὗ ὁμωναλλῆς μαρτυρῶ,—Σταμίτης μοζίκης μαρτυρῶ,—Ἰωάννης Καλαμογιάτης μαρτυρῶ,—Ἀσημάκης πόλος μαρτυρῶ,—τινιγίς κομποθέκρας μαρτυρῶ,—γιαννάκις μαντζαβινόπουλος μαρτυρῶ,—Διμήτρις Χριστοδούλου μαρτυρῶ.»

Τὰς αὐτὰς ὑπογραφάς, ὡς ἰδιοχείρως γραφείας, ἐπικυροῖ γαλλιστὶ μὲν ὁ ἐν Πάτραις Γεν. Πρόξενος τῆς Γαλλίας Ἀγγελος Christin, ἰταλιστὶ δὲ ὁ βενετός Πρόξενος Ἀρτης, Ναυπάκτου καὶ Πατρῶν Γάσπαρος Κόμ. Rosalem Ἐπειδὴ ὅμως ἠγέρθησαν ὑπόνοιαι κατὰ τῆς γνησιότητος τῆς διαθήκης τοῦ δε—Μόρδου, τὴν ὁποίαν ζῶν εἶχε παρσδώσει πρὸς τὴν νύμφην του Ρόζαν Οὐτζιέλη, γενομένων ἀνακρίσεων δισφόρων ἀξιοπίστων ἐν Ζακύνθῳ μαρτύρων, γνωρίζονταν τὸν γραφικὸν χαρακτήρα τοῦ διαθέτου, ἐξεδόθη ἀπόφασις τοῦ Προβλεπτοῦ Ζακύνθου Ἰωάννου Πασχαλίγου ἀπὸ 8 Ἰανουαρ. 1784, ἡ ὁποία ἐβεβαίω, ὅτι ἡ τὴν 11 Μαΐου 1776 συνταχθεῖσα διαθήκη ἐγράφη μὲν δι' ἄλλης χειρός, ὑπεγράφη δὲ παρὰ τοῦ αὐτοῦ διαθέτου Ἀβραὰμ δε—Μόρδου.

***

Συνομολογηθεῖσας καὶ ὑπογραφείσας ἐν Κ)πόλει, τὴν 21 Μαρτίου 1800, μετὰ τὴν Ρωσσίας καὶ Τουρκίας περὶ πολιτικῆς ὑπάρξεως τῆς Ἑπτανήσου συνθήκης, αἱ Ἰόνιοι Νῆσοι ἀπετέλεσαν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πολιτείαν ὑπὸ τὸ ὄνομα : Ἑπτανήσος Πολιτεία. Ἐκάστη τῶν Νήσων ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ προεδρίας ἀποτελουμένης ἐξ ἐγκρίτων πολιτῶν, πρὸς αὐτοὺς δὲ καὶ κατόπιν πρὸς τὸν Πρύτανιν ἐκάστης Νήσου ἡλληλογράφουν αἱ τουρκικαὶ Ἀρχαὶ τῆς ἐναντι ἡπείρου.

Ὁ εἰς τὸ κατωτέρω μνημονευόμενος δοτὸρ δημήτριος Ρωμανέλης Ἰταλὸς ἦτο πατὴρ τοῦ ἐπίσης δ)ρος ἱατροῦ Παύλου Ρωμανέλλη ἐγκατασταθέντος, περὶ τὸ 1821, ἐν Ζακύνθῳ μετὰ τῆς μητρὸς του Μαρίας Γκέστα, ἦτο ἑγγαμος μετὰ τῆς Αἰκατερίνης Σκοβόλη καὶ ἀπέθανεν εἰς τὴν Ζάκυνθον τὴν 19 νοεμβρ. 1855, ἔτων 58.

Πιστότατοι καὶ ἀγαπητοὶ μας καθαροὶ φίλοι πρόεδροι τῆς Ζακύνθου, φιλικῶς σὰς χαιρετοῦμεν. μὲ τὸ παρὸν μας ἐρωτῶμεν διὰ τὴν καλὴν σας

ὕγειαν καὶ δεύτερον σὰς φανερόνομεν, πῶς ὁ ἰδικὸς μας πιστὸς φίλος δοτὸρ δημήτριος ῥωμανέλης, ἐγκάτοικος εἰς τὴν παροῦσαν πολιτείαν, εἶχε προῖκα ἔν ὀσπίτιον κείμενον αὐτόθι εἰς τὴν πολιτείαν Σας εἰς τὸν μαχαλᾶν ἁγίου νικολάου τοῦ γέρον, εἰς τὸ ὁλοῖον ὀσπίτιον κἀθεται μέσα ὁ γιάννης γκέστας. αὐτὸ τὸ ὀσπίτιον ὁ ρηθεὶς δοτὸρ ῥωμανέλης τὸ ἔδωσε προῖκα τῆς θυγατρὸς του ὁποῦ τὴν ἔχει ὁ κωνσταντῆς πόλος, ὁ ὁποῖος κατὰ τοὺς νόμους πρέπει νὰ ἔχη εἰς τὴν ἐξουσίαν του αὐτὸ τὸ ὀσπίτιον ὥς προῖκά του, ὅμως ὁ γιάννης γκέστας ὁποῦ κἀθεται μέσα εἰς αὐτὸ διαστρέφει καὶ δὲν θέλει νὰ τοῦ πληρώσῃ τὸ ἐνοίκιον τώρα ὁκτὼ χρόνια σχεδόν, αὐτὸ τὸ ἐπιχειρήμα κανένας νόμος, μήτε καμμία κρίσις δὲν τὸ συγχωρεῖ. Τὸ λοιπὸν πρέπει νὰ προσταχθῇ ὁ ἄνωθεν ρηθεὶς γιάννης γκέστας διὰ νὰ ἀδειάσῃ τὸ ὀσπίτι αὐτὸ, χωρὶς πρόφασιν καὶ ἀργοπορίαν, καὶ νὰ δώσῃ τὸ κλειδί τοῦ ὀσπιτίου εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ διορίζει ὁ οἰκοκύρις τοῦ ὀσπιτίου Κωνσταντῆς Πόλος, καὶ διὰ ὅ,τι ἀκολουθήσῃ, νὰ ἔχωμεν καθαρὰν σας φιλικὴν ἀπόκρισιν διὰ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν καὶ ὥς καλοὶ γείτονες καὶ καθαροὶ φίλοι δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι θέλει διορθωθῇ αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις καὶ νὰ λάβῃ τὸ δίκαιον ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ ἔχει κατὰ νόμους, καὶ ἀνίσως τύχῃ καμμία σας δουλεία εἰς ἐτοῦτα τὰ μέρη, γράφετέ μας μὲ ὅλον τὸ φιλικὸν θαῤῥος. ταῦτα καὶ τὸ τέλος σας νὰ ἦναι θεόθεν ἀγαθόν: 1801 ὁκτωβρίου 15. παλαιαὶ πάτραι.

(ΤΣ) ἀχμέτ ἀγὰς ἀδελφὸς τοῦ βελιδῆ κεχαγιάση βοηθόδας καὶ Πάτρας.

(πρὸς τοὺς ἀγαπητοὺς μας, ἄκρους, καθαρούς, παντοτεινοὺς φίλους προέδρους τῆς νήσου ζακύνθου. ζακύνθον.)

* *

Πανφίλιτα, ἄκρε καὶ καθαρὲ παντοτινὲ φίλε πρύτασι τῆς ζακύνθου κύρ. ἰωάννη μαρτινέγκε, τὴν εὐγένειάν σας φιλικῶς ἀκριβοχαίρετοῦμεν ἐρωτῶντες διὰ τὴν ὑγείαν σας. τὸ φιλικὸν σας γράμμα ἐλάβομεν καὶ εὐδαμεν τὰ γραφόμενα καὶ εὐθὺς ἐπαρραγγείλαμεν τῶν ἀνθρώπων μας μὲ μυστικὸν τρόπον νὰ ἐξετάσουν μὲ ἀκρίβειαν καὶ νὰ μάθουν ἀνίσως καὶ ἦλθον εἰς ἐτοῦτα τὰ μέρη ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς κακοποιοὺς, καὶ ἂν εὐρεθοῦν ἐδὼ σὰς βεβαιώνομεν ὅτι ἠέλομεν τοὺς πιάσει διὰ νὰ λάβουν τὴν πρέπουσαν παιδείυσιν διὰ κοινὸν παράδειγμα καὶ σωφρονισμὸν τῶν λοιπῶν ὁμοίων τοὺς κακοτρόπων, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν ἱερῶν νόμων. στοχαζόμεθα νὰ ἦσιτε βουκουφῆδες πόσον ἀγωνιζόμεθα πάντοτε μὲ ὅλας μας τὰς δυνάμεις, μὲ ὅλην τὴν προθυμίαν καὶ ἄγρυπνον ἐπιμέλειαν διὰ νὰ παιδεύωνται οἱ τέτοιοι κακοποιοὶ κατὰ τοὺς ἱεροὺς νόμους, καὶ ὅτι κατ' αὐτάς τὰς ἡμέρας μὲ τὴν δύναμιν καὶ βοήθειαν τοῦ ὑψίστου θεοῦ, ἐπύασαμεν καὶ ἔχουμεν εἰς τὰ δεσμὰ εἰς τὴν φυλακὴν τὸν αἰμοβόρον κακοσταματέλον παγώνην καὶ μερικὸς ἀπὸ τοὺς συντρόφους του διὰ νὰ πληρώσουν μὲ τὴν χύσιν τοῦ μαροῦ τοὺς αἵματος τόσα ἀθῶα αἵματα ὁποῦ ἔχυσαν ἀδίκως καὶ παρα-

λόγως. ὅμως ἔγυχε νὰ φύγουν ἀπὸ ἐδῶ προτιήτερα μερικοὶ κακοποιοὶ σύντροφοί του καὶ ἕνας ἐδικὸς του παγώνης ὁποῦ ἔχει σακατεμένον τὸ χέρι του καὶ μᾶς εἶπαν, πῶς νὰ ἦλθεν αὐτοῦ εἰς ζάκυνθον. τὸ λοιπὸν καθὼς ἡμεῖς προσπαθοῦμεν μὲ κάθε λογῆς τρόπον διὰ νὰ πιάνωνται καὶ νὰ παιδεύωνται οἱ κακότεροισι καὶ φονεῖς, δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι θέλετε μεταχειρισθῇ αὐτὸν τὸν ἴδιον τρόπον διὰ ἄνεσιν καὶ ραχάτι τοῦ κόσμου, καὶ διὰ νὰ μὴν ἀκολουθοῦν τέτοια κακὰ καὶ ἄτοπα κοινῶς εἰς τοὺς τόπους μας, διὰ τὸν κουλὸν αὐτὸν παγώνην νὰ ἔχωμεν ἀπόκρισίν σας καθαρὰν καὶ ἂν κατὰ τύχην ἦλθον καὶ ἄλλοι ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς κακοποιοὺς συντρόφους τοῦ κακοσταματέλου παγώνη, θέλετε λάβει τὴν φροντίδα διὰ νὰ τοὺς πιάσετε καὶ αὐτοὺς νὰ λάβουν ἐκεῖνο ὁποῦ τοὺς πρέπει. γράφετέ μας διὰ κάθε τυχοῦσαν ὑπόθεσιν μὲ ὅλον τὸ φιλικὸν θάρρος καὶ μένομεν ἐπευχόμενοι θεοῦ τέλος ἀγαθόν. 1802 αὐγούστου 18 παλαιαὶ πάτραι.

διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν τῶν κακοποιῶν κακοσταματέλου καὶ συντρόφων του, ἔχω χρέος νὰ γράψω εἰς τὴν βασιλεύουσαν τὰ ὅσα ἠκολούθησαν λεπτομερῶς καὶ τὸ ποῦ ἐπῆγαν ὅσοι ἔφυγαν καὶ κάθε τόπου ζαπήτης ἔχει χρέος τέτοιους κακοτρόπους νὰ τοὺς πιάνη, διὰ νὰ παιδεύωνται κατὰ τοὺς ἱεροὺς νόμους.

[Ὑπογραφή τουρκιστὶ καὶ τόπος σφραγίδος]

ἄχμετ ἀγᾶς αὐτάδελφος τοῦ βαλῆ δὲ σουλτὰν κεχαγιασῆ, βοεβόδας παλαιᾶς πάτρας.

[Ἡ ἄνωτέρω, καθὼς καὶ ἡ ἀμέσως κατωτέρω ἐπιστολή, διευθύνονται, ὡς ἐξῆς:

Τῷ εὐγενεστάτῳ, παμφιλτάτῳ, ἄκρῳ καὶ καθαρῷ φίλῳ Πρύτανι τῆς ἡέσου ζακύνθου κῶ Ἰωάννη μαρτινέγκω, φιλικῶς. εἰς ζάκυνθον.]

* *

Τὴν εὐγένειάν σου περιπόθητε, ἄκρε, πιστότατε καὶ καθαρῶ φίλε καὶ γείτων Πρύτανι τῆς ζακύνθου κύριε... πατάλια, φιλικῶς χαίρομεν. μετὰ τοὺς φιλικοὺς χαίρετισμούς, σᾶς φανερώνομεν, πῶς προτιήτερα ὁ ἐδῶ εἰς πάτραν ἐπίτροπός μας χότζας σουλεϊμὰν ἐφένδης, μὲ τὸ νὰ ἐλείπαμεν, σᾶς ἔγραψε διὰ τὰ ὅσα ἔχει νὰ λάβῃ ὁ ἀδελφός μας χατζῆ ἐμινεφένδης ἀπὸ τὰ χανιὰ παρὰ τοῦ καπετὰν Κωνσταντιάκη πεναρδάκη ζακυνθίου γρόσι 2800, διὰ τὴν περιλαβὴν τῶν ὁποίων ἐξεπίτηδες ἀπεστάλη εἰς τὰ αὐτόθι ἐπιτροπικῶς ὁ ἐδικὸς μας δερβίς ἀγᾶς, ὁ ὁποῖος εἰς τόσον καιρὸν ὁποῦ εὐρίσκεται αὐτοῦ εἰς ζάκυνθον δὲν ἔλαβε τίποτε. τὸ λοιπὸν ἰδοὺ σᾶς γράφομεν διὰ νὰ στοχασθῇτε τὸ δίκαιον καὶ κατὰ τοὺς ἱεροὺς νόμους νὰ προσπαθήσετε διὰ νὰ πληρωθοῦν αὐτὰ τὰ ἄσπρα τώρα, χωρὶς πρόφασιν καὶ ἀργοπορίαν. μάλιστα ὁποῦ ἡ διορία τῶν χρεωστικῶν ὁμολογιῶν τοῦ ἄνωθεν πεναρδάκη ἔχει ἀρκετὸν καιρὸν ὁποῦ ἐπέρασε καθὼς βεβαιώνησθε ἀπὸ τὰς ἰδίας ὁμολογίας του. καὶ εἰμεθα βέβαιοι πῶς εἶναι εἰς τὸ χέρι σας νὰ λάβῃ τέλος αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις ὀγλήγωρα, ὅταν θελήσετε νὰ μεταχειρισθῇ-

τε τὴν δύναμιν τῆς ἐξουσίας διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ δικαίου εἰς τὸν τόπον του, ἡ ὁποία ὑπόθεσις εἶναι τὸ αὐτό, ὥσ' ἂν νὰ ἦτον ἰδία ἐδική μας καὶ ἔτι πρέπει νὰ τὴν γνωρίσετε. προσμένομεν φιλικὸν σας ἀποκριτικὸν διὰ νὰ πληροφορηθῶμεν τὸ τέλος τῆς ἀνωθεν ὑποθέσεως, σὺν τῇ εἰδήσει τῆς ἀγαθῆς σας ὑγείας. ταῦτα καὶ σὰς ἐπευχόμεθα θεόθεν τέλος ἀγαθόν. 1804 ἀπριλ. 5 ἔ. π. Παλ. Πάτραι. [ὕπογραφὴ τουρκιστὶ καὶ σφραγίς.]

***

Παμφίλτατε καὶ ἄκρῃ πιστότατε φίλε καθαρὲ πρύτανι τῆς Ζακύνθου κύρ. στάμε, τὴν εὐγένειάν σας φιλικῶς ἀκριβοχαιρετοῦμεν. μετὰ τὴν ἐρώτησιν τῆς φιλικῆς ὑγείας σας, Σᾶς φανερώνομεν, ὅτι ἕνας καλόγηρος Ἰγνάτιος τὸ ὄνομά του, κοκκινογένης, κοντὸς εἰς τὴν ἡλικίαν, ἀπὸ τὸν καζᾶν γαστούνης, ἦλθεν εἰς ἓνα μοναστήρι, ὁποῦ εἶναι κοντὰ εἰς τὴν πολιτείαν ταύτην παλαιὰν πάτραν καὶ ἀπεράσαντες ὀλίγους καιροὺς, συνέβη νὰ ἀποθάνῃ ὁ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου αὐτοῦ, ἀνάληψις λεγομένου, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰγνάτιος τοῦ μοναστηρίου ἐπῆρεν εἰς χειρὰς του ὅλα τὰ πράγματα καὶ γράμματα καὶ τὴν βούλαν τοῦ μοναστηρίου, τὰ ὁποία τὰ ἐξήτησεν ὁ πιστὸς μας φίλος μητροπολίτης παλαιῶν πατρῶν διὰ νὰ τὰ παραδώσῃ εἰς χεῖρας τῶν ἐπιτρόπων τοῦ μοναστηρίου, κατὰ τὴν συνήθειαν, ἐν καθαρῷ καταστίχῳ καὶ μὲ τὸ χέρι τῶν ἐπιτρόπων νὰ ἐγχειρισθοῦν εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἀποφασισθῇ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου ἀναλήψεως, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰγνάτιος μὲ τὸ σήμερον καὶ μὲ τὸ αὐριον ἀπέρασε τὸν καιρὸν ἕως ὁποῦ εὗρηκε εὐκαιρίαν καὶ ἔφυγεν ἐπὶ ἐδῶ καὶ ὧς ἐβεβαιωθήκαμεν, ἦλθεν αὐτοῦ εἰς Ζάκυνθον. καὶ διὰ τὰ ὅσα μοναστηριακὰ γράμματα καὶ πράγματα ἐπῆρεν μαζὶ του, πληροφορεῖσθε ἀπὸ τὸν φίλον μας κύρ. ἀλέξιον στέφανον, ὁποῦ τοῦ γράφουν εἰς πλάτῳς οἱ πιστοὶ μας μητροπολίτης καὶ κοντζιμπασίδες τῆς πάτρας. τὸ λοιπὸν αὐτὸν τὸν καλόγηρον διὰ χατήρι μας καὶ διὰ τὸ δίκαιον νὰ τὸν βάλετε εἰς φύλαξιν καὶ νὰ τὸν βιάσετε νὰ δόσῃ ὅλα τὰ μοναστηριακὰ γράμματα καὶ πράγματα μὲ τὴν βούλαν καὶ ὅσα ἄλλα γράμματα ἔχει μαζὶ του, καὶ μὲ τὸ μέσον τοῦ φίλου μας ἀνοθεν κύ. ἀλέξι νὰ σταλοῦν ἐδῶ ἀσφαλῶς, δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι ὁ καθαρὸς φίλος καὶ καλὸς γείτων θέλετε προθυμοποιηθῇ διὰ νὰ ἀποκατασταθῇ τὸ δίκαιον εἰς τὸν τόπον του καὶ κατὰ τὸν φιλικὸν χρῆος τῆς μεταξὺ ἀδούλου φιλίας καὶ ἡμεῖς προθυμοποιούμεθα ἀμοιβαίως διὰ νὰ λαμβάνουν τὸ προσήκον τέλος αἱ ἐβλογοφανεῖς καὶ δικαιολογημένοι αἰτήσεις σας ἐπευχόμενοί σας θεόθεν τέλος ἀγαθόν.

1802 δεκεμβρίου 18, παλαιὰ πάτραι.

[ὕπογραφὴ τουρκιστὶ καὶ σφραγίς.]

***

Ἐξ ἐπισήμου ἐγγράφου τοῦ Γραμματέως τῆς Ἰονίου Πολιτείας Κόμιστος Καποδίστρια ἀπὸ 31 Δεβρίου 1803 πρὸς τὸν Πρύτανιν Ζακύνθου, γίνεται γνωστόν, ὅτι δύο νέοι ἐκ Ζακύνθου, οἱ Κωνσταντῖνος Δακουρός, ἐτῶν 25 ἐκ χω-

ρίου Μουζάκης της Ζακύνθου, γνωστός έγκληματίας και Εύαγγελος Φλάμπου-
ρας, έτών 20 έκ χωρίου Μπελούση της αúτης Νήσου, τó έσπέρας της 9 Ν)βρίου
1803 είχαν φονεύσει έν Πάτραις ένα τοúρκον της εκεί φρουράς.

Ό πρόξενος της Ρωσσίας έν Πάτραις Ματθαίος Μιντζάκης, έκτελών
όμα καθήκοντα Γεν. Προξένου της Έπτανήσου Πολιτείας, αναφέρων εις την
Γερουσίαν Κερκύρας τó γεγονός και ύπ' όψιν έχων την τραγικήν της Σμύρνης
σκηνήν, ύπεδείκνυε τόν κίνδυνον, τόν όποίον διέτρεξε η πόλις των Πατρών,
φρουρουμένη τότε ύπό 800 στρατιωτών, διότι. άμα ώς διεδόθη, ότι μουσουλ-
μάνος τις είχε φονευθή ύπό Φράγκου, είχε γενικευθή ή κραυγή νά ένωθούν οι
Τούρκοι και νά έπιτεθούν κατά των Φράγκων (Χριστιανών), άλλ' ένεκα του
υποκειμένου σκότους και των συνετών μέτρων του Διοικητού της πόλεως είχαν
έμποδισθή πάσα μοιραία συνέπεια.

Έντεúθεν ό Βοεβόδας Πατρών βέβαιος, ότι οι έγκληματίαι είχαν κατα-
φύγει εις Ζάκυνθον, έζήτηι έκδίκησιν παρά της Έπτ. Πολιτείας, αúτη δέ έπί
τῇ δικαίᾳ αίτήσει του πρós έπίσημον παραδειγματισμόν και καθουύχασιν των
δόκιμθέντων Όθωμανών, οι όποίοι θά έξεδίκουντο κατά των Νησιωτών, αν
έβλεπον άτιμώρητον παρά της Κυβερνήσεως τó έγκλημα, διεβίβασεν αúστηράς
διαταγάς πρós τόν Πρύτανιν Ζακύνθου, όπως διά προκηρύξέως του Ικανής νά
μαρτυρήσῃ τó ένδιαφέρον της Γερουσίας πρós τας γειτονικάς Όθωμανικάς
Άρχάς, προβῇ εις την έρευναν και σύλληψιν των έγκληματιών, άμείψῃ δέ
γενναίως τούς ένεργήσαντας την σύλληψιν αúτών.

Φαίνεται, ότι μέχρι Μαρτίου 1804 δέν είχε κατορθωθή ή σύλληψις των
έγκληματιών, καθώς και των διαβοήτων κακούργων Καμπάσιδων, διότι εύρί-
σκεται ή άκόλουθος έπιστολή του βοεβόνδα γαστούνης πρós τόν Πρύτανιν
Ζακύνθου:

«Τῇν ευγένειάν σας ήγαπητέ μοι φίλε πριτάμφ της ζακύνθου και
των επτά νησιώνε φιλικώς και άκριβώς χαιρετώ έρωτώντας και διά την
ύγείαν σας.

μετά τούς άνωθεν φιλικούς χαιρετισμούς και την έρώτησιν της ύ
γείας σας, σας φανερώνω σίτες είκοσι του τρέχοντος έλαβα γράμμα από
τόν σρ. κόνσολα της πάτρας και μου έφανέρωνε διά τρεῖς άνθρώπους,
κωνσταντή ντακορό, μενιγώτη καμπάση και δημήτρι καμπάση και μου
έφανέρωνε ποῦ αν βρίσκονται αúτοι οι άνθρωποι έδω, διά νά τούς πιάσω
και έκαμα έξέτασιν και έμαθα πώς βρίσκονται μέσα εις τόν Πύργον και
εúθως έστειλα τάταρην και επῆγε εις τόν ζαπίτη του Πύργου και αúτός
έβγαλε άνθρώπους νά τούς πιάσῃ και αúτοι έφύγανε από τὰ χέρια των
ανθρώπων και έπιασαν μονάχα τόν δημήτρι στεφανόπουλον και τόν έβα-
λαν εις την φυλακήν. ταύτα και ύγιαίνετε. 1804 μαρτίου 24 γαστούνη. [ΤΣ]
Όμεραγας βοηβόντας γαστούνης».

ΔΕΩΝΙΑΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ

Γ Ρ Α Μ Μ Α

Τις ώρες που τοῦ ρεμβασμοῦ τὸ χᾶδι,
μοῦ παραλεῖ τῇ σκέψῃ καὶ τὸ βράδυ
κυλᾷ νωχελικὰ
σάν ὀπτασία νοιώθω μαγεμένη
τῇ λατρευτῇ θωριά σου, ἀγαπημένη,
γύρω μου νὰ γλυστρά.

Ἀφηνιασμένοι πόθοι που δουλεύουν
ὡς σκλάβοι ἀπλέρωτοι καὶ διαφαντεύουν
τὴν κάθε μου χαρά,
σπρώχνουν τῇ σκέψῃ μου νὰ φτερουγίσῃ
ψηλὰ στοὺς οὐρανοὺς καὶ νὰ ζητήσῃ
ἐκεῖ παρηγοριά.

Καὶ λέω πῶς ἐσταμάτησεν ἡ μπόρα
καὶ γι' ἄγνωστη κινήσαμε μιὰ χώρα
οἱ δυὸ χεροπαστά
καὶ πῶς τριγύρω μας πουλιὰ λαλοῦσαν
κι' οἱ κάμποι σὲ λουλούδια κολυμποῦσαν
λουλούδια εὐωδιαστά.

Μ' ἂν κάπου κάπου ὁ στοχασμὸς κοντὰ τοῦ
σ' ἕνα ταξίδι ξέφρενο πὰ στὰ φτερά τοῦ
μὲ δέρνει τὰ τρανά·
γοργὰ γυρνῶ στὴ γῆς κι' ὀλογυρά μου
θωρῶ συντρίμια τὰ γλυκόνειρά μου
καὶ κλαίει μου ἡ καρδιά.

NTIBΑΣ ΚΑΡΑΣ

ΤΟ ΑΛΗΘΙΝΟ ΟΝΕΙΡΟ

Ὁ Γέρο—Γρηγόρη, ἡ γρηά του ἡ Σοφιανή κι' ὁ φίλος τους ὁ Γέρο-Πάρεδρος πού ἐρχόταν ταχτικά τώρα τὰ χειμωνιάτικα βράδνα στο φτωχικό τους γιά νά περάσουν μαζί μερικὲς ἀπ' τὶς ἀτελείωτες ὥρες τῆς νύχτας, βρίσκονται κι' ἀπόψε, μαζί γύρω ἀπ' τὴ φωτιά. Κι' ἐνῶ τὰ καιγόμενα ξύλα τριζοβολοῦν στὴ φωτιά, ἡ ζεστὴ θορυβοβολιὰ ἀπλώνει τὴ γλυκεριὰ θαλαπωρή τῆς κ' οἱ παιγνιδιάρικες φλόγες φωτίζουν τὰ γέρικα καὶ ἐρειπωμένα πρόσωπά τους, λένε μὲ τὴ σειρά τους ὁ καθένας γι' ἀκόμα μιὰ φορὰ μ' ἀπλὰ λόγια ἀπλὲς ἱστορίες γι' ἀνθρώπους, γιὰ ζῶα, γιὰ τόπους, γιὰ χρόνους, γιὰ ὅ,τι εἶχε ἐνδιαφέρον ἀπ' τὴ μακροχρόνη ζωὴ τους. Μ' ἀπόψε ὁ Γέρο-Πάρεδρος ἔχει καὶ κάποιον ἄλλο λόγο πού ἤρθε.

Δώ καὶ δέκα μέρες τοῦ ἔκλειψαν ἀπ' τὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ του τὸ μαρτίνι του. Κλέφτες συστηματικοί, ζωοκλέφτες δὲν τοῦ τὸ εἶχαν πάρει. Ὅχι γιατί δὲν ὑπῆρχαν τέτοιοι στο χωριό. Ἐκλεβαν ὅλοι. Ἐκτὸς ἀπ' τὸν παπᾶ κανένας ἄλλος δὲν μποροῦσε νά πεῖ ὅτι ἔχει τὰ χέρια του καθαρά. Ἀλλ' ἂν ἀνακατεῦσαντε ὅλοι στίς ζωοκλοπές, ἦταν στο χωριό καὶ μερικοὶ πού ἀπ' τὸ φόβο δὲν τοὺς πείραζαν οἱ ζωοκλέφτες. Κ' ἓνας ἀπ' αὐτοὺς ἦταν κι' ὁ Γέρο Πάρεδρος. Καὶ σ' ὅλους ἔκανε ἐντύπωση ἡ ἐξαφάνιση τοῦ μαρτινιοῦ. Τάφερε ἀπὸ δῶ, τάφερε ἀπὸ κεῖ ὁ Γέρο-Πάρεδρος, ρώτησε, ξαναρώτησε κι' ἡ κατάληξη ἦν ὅτι τὸ μαρτίνι τὸ εἶχε πάρει κάποιος δικός του, κάποιος πολὺ φίλος του πού δὲν εἶχε φόβο νά πάθει τίποτε ἀπὸ ἀνακαλυπτότανε. Κι' αὐτὸς δὲν μποροῦσε νά εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸ Γέρο-Γρηγόρη καὶ τὴ γρηά του. Γιατὶ αὐτοὶ οἱ δυὸ ἀνθρώποι ζοῦσαν εἰς βίος τῶν χωριανῶν τους.

Ὅταν παντρεῖταικε δῶ καὶ σαράντα χρόνια, εἶχαν καλὴ περιουσία γιατί ἡ Σοφιανὴ ἦταν μοναχοκόρη. Μὰ ὁ Γέρο Γρηγόρης ἦταν ἄφραγος καὶ τεμτέλης καὶ δὲν ἔκανε ἄλλη δουλειὰ παρὰ νὰ γλεντάει καὶ νὰ χαροποιᾷ ὀλημερίς, τρώγοντας τὴν περιουσίαν τῆς γυναίκας του πού τὸν εἶχε πάρει ἀπὸ ἔρωτα καὶ δὲν τοῦ χάλαγε τὸ χαρῆρι. Ἀλλὰ αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν ἔχουν καλὸ τέλος. Μιὰ μέρα ἐκεῖ στὰ χαρτιά πιᾶστηκε μὲ κάποιον καὶ τράβηξε τὸ μαχαῖρι του νὰ τὸν σφάξει. Τὸ τυχερὸ βρῆκε τὸ μαγαζάτορα πού μπῆκε στὴ μέση νὰ χωρίσει. Τὸ μαχαῖρι τὸν πέρασε πάντα κι' ἄλλη καὶ τὸν ἄφησε στὸν τόπο. Τὸ πλήρωσε μ' ὅλη του τὴ ζωὴ τὸ ἔγκλημα αὐτό. Δικάστηκε λιόβια, Κ' ἐνῶ μπῆκε στὴ φυλακὴ νέος τριάντα χρονῶν, βγῆκε μὲ χάρις γέρος ἐξηντάρης. Δὲν βρῆκε, ὅταν γύρισε στο χωριό του παρὰ τὴ γρηά του καὶ μιὰ χαμοκέλλα. Τὴν περιουσίαν τὴν εἶχαν φάει ὅλη τὰ δικαστήρια.

Ἡ Σοφιανὴ δὲν εἶχε ξαναπαντρευτεῖ. Ζοῦσε ὅλ' αὐτὰ τὰ χρόνια μόνη, ξενοδολεῦοντας. Οἱ κακιὲς γλώσσες ἐλέγαν καὶ τὸ πίστευαν ὅλοι πὺς εἶχε μπλέξει μὲ τὸν Γέρο-Πάρεδρο, ὅταν ἦν καὶ κείνος νέος καὶ

βλεπόσαντε τὰ βράδνα πότε στὸ δικό της, πότε στὸ δικό του σπῖτι καὶ σ' ἐρημικὲς ἐξοχὰς τοῦ χωριοῦ. Κι' αὐτὸ θάταν σωστὸ γιατί ὁ Γέρο-Πάρεδρος εἶχε μείνει ἀνύπαντρος. Μὰ τώρα μὲ τὸ γυρισμὸ τοῦ Γέρο-Γρηγόρη ὅλα αὐτὰ ἦταν μὴ παλιὰ ἱστορία ποὺ δὲν εἶχε καμμιά σημασία, οὔτε γιὰ τὸ Γέρο-Γρηγόρη, οὔτε γιὰ τὴ Σοφιανή, οὔτε γιὰ τὸ Γέρο-Πάρεδρο. Τὰ γεράματα καὶ τῶν τριῶν αὐτῶν ἀνθρώπων δὲν εἶχαν ἀφήσει καμμιά θέση στὴ καρδιά τους γιὰ τὰ πάθη ποὺ προκαλοῦν ἡ ζήλεια καὶ ὁ ἔρωτας. Γι' αὐτὸ ὁ Γέρο-Γρηγόρης καὶ ὁ γέρο-Πάρεδρος δὲν ἄργησαν νὰ γίνουν φίλοι πολὺ στενοὶ καὶ νὰ περνοῦν τὶς μέρες τους μαζί.

Ἐπειδὴ περιουσία δὲν ὑπῆρχε πιά καὶ ἡ Σοφιανή δὲν μπορούσε νὰ ξενοδουλεῦει τώρα, ὁ Γέρο-Γρηγόρης ποὺ δὲν ἤξερε νὰ δουλεῦει οὔτε νέος γιὰ νὰ τὰ καταφέρνουν νὰ ψευτοζοῦν ἄρχισε νὰ κάνει μικροκλεψές. Γιὰ καλοκαίρι ἔβανε χέρι στὰ περιβόλια καὶ στὰ χωράφια, παίρνοντας λαχανικά, φρούτα, καλαμπόκια, στάρια καὶ ὅ,τι ἄλλο. Τὸ χειμῶνα ἔγδαινε μὲ ἀντικλείδια τὰ σπῖτια ἐκεινῶν ποὺ εἶχαν κατέβῃ στὰ ξεχειμαδιὰ ἀφανιζόντας ἄλλοι ἄλλοι, ἄλλοι λίγο τυρὶ, ἄλλοι λίγο κρασί, ἄλλοι λίγο λάδι καὶ ἀπὸ τι ἄλλο φαγώσιμο εὗρσκει. Ἦταν ὅμως δίκαιος. Ἐπαιρνε ἀπ' ὅλους κανονικά καὶ ὅσο τοῦ χρειαζόταν γιὰ μιὰ-δυὸ μέρες. Ζωονλοπὲς ὅμως δὲν ἔκανε. Πρῶτα-πρῶτα γιατί τοῦταν δύσκολο νὰ τρέχει τὶς νύχτες στὰ πλάγια γιὰ νὰ βρεῖ κοπάδια καὶ ὕστερα φοβόταν νὰ τὸ παρακάνει. Αὐτὲς τὶς μικροκλεψὲς τὶς ἤξερε ὅλο τὸ χωριό, ἀλλὰ κανένας δὲν τοῦ εἶχε κάμει παρατήρηση καὶ κανεὶς ποτὲ δὲν τὸν εἶχε καταγγεῖλει στὶς ἀρχές. Εἶχαν ἀνεχθεῖ οἱ χωριανοὶ του νὰ ζοῦν εἰς βάρος τους αὐτοὶ οἱ δύο φτωχοὶ καὶ ἀτυχεῖ γέροι.

Γι' αὐτὸ τοῦ ἔκαμε ἐντύπωση καὶ τοῦρχότανε παρτίδοξο τοῦ Γέρο-Πάρεδρου πῶς ὁ Γέρο-Γρηγόρης ἀποφάσισε νὰ κάνει τώρα καὶ ζωονκλοπὲς καὶ ν' ἀρχίσει ἀπ' αὐτὸν ποὺ καὶ φίλοι στενοὶ ἦταν καὶ ταχινὰ τοῦ ἔδινε ἀπ' ὅ,τι εἶχε. Ἐπειδὴ ὅμως εἶχε ὑποψία καὶ γιὰ κάποιον ἄλλον πούλιν μαλώσει γιὰ κτηματικὲς διαφορὲς, ἤθελε νὰ μίθει ἀκριβῶς. Καὶ δὲν εἶχε καμμιά ἀμφιβολία πῶς εἰς τοῦ τὸ μαριτύραγε, ἀφοῦ ἦταν φίλοι στενοὶ καὶ ἐκεῖνος δὲ φοβόταν νὰ τοῦ κάμει κακὸ. Κι' αὐτοὺς ἦταν ὁ ἔργουρος λόγος ποὺ τὸν εἶχε φέρει ἀτόψε στοὺς φίλους του. Τὰ πρῶτα ξένη τῆς φωτιάς εἶχαν καεὶ καὶ ἡ Σοφιανή εἶχε βάλει ἄλλα. Ὡς, πολλὰς εἶχαν περάσει καὶ πολλὰς ἱστορίες εἶχιν εἰπωθεῖ. Εἶχ' ἔρθει ἡ ὥρα τώρα νὰ ρωτήσῃ καὶ νὰ μάθει.

— Γρηγόρη, τοῦ εἶπε, χωρὶς πολλὰ λόγια, ὅπως ἔξερεις μοῦ κλεψαν τὸ μαρτίνι μου καὶ τὰ πράματα λένε πῶς μοῦ τὸ πήρε ἄνθρωπος δικός μου ποὺ δὲ φοβόταν ἂν τὸν μάθω νὰ πάθει τίποτα. Μοῦ τὸ πήρες ἐσὺ τὸ μαρτίνι. Δὲν μπορούσε νὰ μοῦ τὸ κάμει ἄλλος. Γιατί τὸ πήρες; Εἶχες καμμιά ἀνίγκη μεγάλη; Δὲν εἴμαστε φίλοι σπιντικοὶ τόσα χρόνια καὶ ὅσες φορὲς βρεθήκατε σ' ἀνάγκη δὲν σὰς φάνηκα χρήσιμος; Γιατί μ' ἔκλεψες; Θέλω

νά μοῦ πεῖς τὴν ἀλήθεια, νά μοῦ τὸ μαρτυρήσεις καὶ δὲν ἔχεις νά πάθεις τίποτα. Ἄν μοῦ τὸ κρύψεις, θὰ βασανίσεις καν' ἄλλο φτωχό. Καὶ δὲν πρέπει ἐσὺ ποὺ ἔχεις τόσα πολλὰ κρίματα νά πάρεις καναν' ἄλλο ἀθῶο στὸ λαιμό σου. Γιατί ἐμένα δὲν μ' ἔκλεψαν ποτὲ ὡς τὰ σήμερα καὶ τόχω μεγάλη προβολή αὐτὸ ποὺ μούκαναν. Γιὰ νά βρῶ τὸ μαρίνι μου θὰ φέρω τὴν Ἀστυνομία καὶ θ' ἀναστατώσω ὅλο τὸ χωριό.

Ὁ Γέρο—Γρηγόρη, ἀφοῦ ἔρριξε μιὰ λοξὴ ματιὰ στὴ Σοφιανὴ ποὺ ἔξακολουθοῦσε νά γνέθει τὴ ρόκα τῆς καὶ νά βλέπει πρὸς τὴ φωτιά.

— Δὲν πῆρα τίποτε Πάρεδρε, τοῦ ἀπήντησε χωρὶς νά τὸν κοιτάξει. Μὴ χάνεις τὰ λόγια σου σὲ μένα. Ὁ,τι κι' ἂν ἦταν κι' ἄνθρωπο νά εἶχα σκοτώσει, θὰ σοῦ τὸ μαρτυροῦσα. Ἀπὸ σένα κ' ἐγὼ καὶ ἡ γρηγὴ μου δὲν ἔχουμε ὅπως ξέρεις μυστικά. Κάποιος ἄλλος θὰ σ' ἔκλεψε καὶ πρέπει νά τὸν βρεῖς. Ἐγὼ καλλίτερα θὰ τόχεια νά βάλω φωτιά νά κάψω τὸ φτωχικό μου παρὰ νά πάρω δικό σου πρᾶμα. Καὶ καθὼς εἶπε τὰ τελευταῖα λόγια, ἔγειρε στὸ προσκέφαλό του γιατί ἀπὸ τὴ γλάρα τῆς φωτιᾶς τὸν εἶχε πάρει μαλακὰ ὁ ὕπνος.

Ὁ Γέρο—Πάρεδρος δὲν εἶπε τίποτε ἄλλο. Φαινότανε πὼς εἶχε πιστέψει τὰ λόγια τοῦ Γέρο—Γρηγόρη. Ἡ γρηγὴ Σοφιανὴ ἀφοῦ σηκώθηκε καὶ σκέπασε τὸ γέρο τῆς μὲ μιὰ ἀτλάδα κ' ἔρριξε ξύλα στὴ φωτιά, ξανακάθισε στὴ θέσῃ τῆς. Κ' οἱ δύο τους τώρα, αὐτὴ κι' ὁ Γέρο—Πάρεδρος ποὺ τοὺς ἄρρεσε καὶ τῶρ' ἀκόμα νά μένουν μαζί κι' ἄς ἦταν γέροι πιά, συνέχισαν νά μιλᾶν μὲ χαμηλὴ φωνή. Μᾶς' στὴ μικρὴ χαμονέλλα τώρα δὲν ἀκουγόταν παρὰ τὸ παράξενο ῥοχάλημα τοῦ Γέρο—Γρηγόρη καὶ τὸ μουρμούρισμα τῆς φωτιᾶς.

Μὰ ξάφνου ὕστερ' ἀπ' ἀρκετὴ ὥρα ἔπαψε ὁ Γέρο—Γρηγόρης τὸ ροχάλημα κι' ἄρχισε νά παραμιλάει στὸν ὕπνο του.

— Ἀκοῦς, γρηγὴ, ἔλεγεν, ἀκοῦς ! Ὁ Πάρεδρος ἤθελε νά τοῦ μορτυρήσω ποὺ τοῦ φάγαμε τ' ἄρνι ! Τί λέει γρηγὴ, τί λέει ! Ἐγὼ νά τοῦ τὸ κάμω καλά ; Χά ! χά ! χά ! Τί κουτὸς ποὺ ἦταν. Κι' εἶχε ἓνα πάχος τ' ἀφιλότιμο ! Μακάρι νάειχε κι' ἄλλο !

Ὁ Γέρο—Πάρεδρος κ' ἡ Σοφιανὴ κοιτάχτηκαν καὶ χαμογέλασαν κ' οἱ δύο τους.

— Συχώρεσέ με, Πάρεδρε, τοῦ εἶπε ἡ Σοφιανὴ κοιτάγοντάς τον στὰ μάτια καὶ κάνοντας νά κοκκινίσει τὸ γέριко πρόσωπό τῆς. Συχώρεσέ με, δὲν μπόρεσα νά τὸν ἐμποδίσω.

Ἐκεῖνος δὲν τῆς εἶπε τίποτα. Ἀλλὰ ἓνα νέο χαμόγελο ποὺ ἀνθίσε ἐλαφρὰ στὰ χεῖλῃ του, ἔδειχνε ὅτι τὴ συχωροῦσε.

Ὁ Γέρο—Γρηγόρης εἶχε πάψει πιά νά παραμιλάει καὶ γύρισε ἀπ' ἄλλο πλευρό.

— Θὰ τὸν ξυπνήσω, εἶπε ὁ Πάρεδρος στρέφοντας τὸ πρόσωπό του. πρὸς τὸ μέρος ποὺ κοιμόταν ὁ Γέρο—Γρηγόρης καὶ τὸν κούνησε στὰ πόδια

Ἐκεῖνος ξύπνησε ἀμέσως.

— Δὲν ἔφυγες ἀκόμα Πάρεδρε τοῦ εἶπε κοιτάγοντάς τον μὲ κάποια ἀνησυχία.

— Ὅχι δὲν ἔφυγα. Θὰ φύγω τώρα, ἀφοῦ ἔμαθα ἐκεῖνο ποὺ ἤθελα. Ξέρεις γιατί σὲ ξύπνησα ; Στὸ παραμιλητό σου τὰ μαρτύρησες ὅλα. Ὅχι σ' ἐμπόδιζε ὁ νοῦς σου νὰ μοῦ διολογήσεις, τὰ φανέρωσ' ἡ ψυχὴ σου ποὺ ἀρκετὲς ἁμαρτίες τὴ βαραίνουν καὶ δὲν ἤθελε νὰ πάρει κι' ἄλλες. Μοῦ τὸ φάγατε τὸ μαρτίνι. Ἀλλὰ δὲν πειράζει. Τόμαθα καὶ βεβαιώθηκα κ' εἶσαι δὲν φορτώθηκα ἐκεῖνο τὸ φτωχὸ ποὺ ἄδικα ὑποψιάζομουν.

— Τί λὲς Πάρεδρε ! Ἄ, μπᾶ ! Στ' ὄνειρό μου τόβλεπα ! Δὲν ἦταν ἀλήθεια ! Πιστεύεις ἐσὺ στὰ παραμιλητὰ καὶ τὰ ὄνειρα ;! Κ' ἐνῶ ἔλεγε αὐτὰ ὁ Γέρο—Γρηγόρης κοιτοῦσε ἐπίμονα τὴ γρηὶά του.

— Μὴν ὑποψιάζεσαι τὴ γρηὶά σου, τοῦ εἶπε ὁ Γέρο—Πάρεδρος, ποὺ τὸν κατάλαβε. Τ' ἄκουσα ἀπὸ τὸ ἴδιο σου τὸ στόμα ποὺ ἔλεγε τούτῃ τὴ φορὰ τὴν ἀλήθεια. Ὅταν κοιμήθηκες, δὲν ἔφυγα ἐπίτηδες γιατί ἤξερα ὅτι θ' ἄρχιζες νὰ παραμιλᾷς καὶ θὰ μοῦ τάλεγες ὅλα. Σ' ἔχω ἀκούσει πολλὰ βράδυα νὰ παραμιλᾷς στὸν ὕπνο σου γιὰ ὅ,τι εἴχαμε κουβεντιάσει στὸ ξύπνιο σου καὶ γι' αὐτὸ ἤξερα πὼς θὰ τὴν πάθαινες ἀπόψε.

— Ναί, πάρεδρε, παραμιλῶ στὸν ὕπνο μου. Μοῦ τᾶφθηκε ἐλάττωμα ἡ καταραμέν' ἡ φυλακὴ. Ἀλλὰ στ' ὄνειρό μου τόβλεπα ὅτι σοῦ πῆρα τὸ μαρτίνι Δὲν ἦταν ἀλήθεια. Μὴ μὲ παίρνεις στὴ ψυχὴ σου.

— Σὲ παίρνω καὶ σὲ παραπαίρνω στὴ ψυχὴ μου, τοῦ εἶπε ἐκεῖνος, καθὼς σηκώνονταν γιὰ νὰ φύγει. Στ' ὄνειρό σου τότεδες, ἀλλὰ τούτῃ τὴ φορὰ τ' ὄνειρό σου ἦταν ἀληθινό !

Π. ΑΧΑΙΟΣ

ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑ

Στὸ βλέμμα σου τόσο ποῦ κλαίει ἡ ψυχὴ μου !

Πνιγμένη ἡ χαρὰ μου κι' ἡ λύπη στητὴ...

Λογίζομαι τώρα γιὰ ἀπλὴ ἀπαντοχὴ μου,
κοντὰ μου, στὸ δάσος, ἐσένα κι' αὐτὴ.

Ἄχ ! μὴ μὲ ρωτήσης, τί μοῦγινε ἡ χάρη
τῆς ξένοιαστης ὥρας σὲ μάτια παιδιοῦ.

Τὸ ξέρω ποῦ ἐλπίδα δὲ θάρθει νὰ πάρει
τὴ μόνιμη πίκρα, μὲ γλῶκα χαιδιοῦ.

Στά μάτια μου τώρα τῶν ἄστρων θὰ πέφτει

ἡ νύχτια γλυκύτης τῶν ἄδειων ὥρων.

Κι' ἀργὴ τῶν βλεφάρων θὰ κλείει τὸν καθρέφτη

ἡ κούραση τόσων χαμένων καιρῶν...

ΙΣΙΔΩΡΑ ΚΑΜΑΡΙΝΕΑ

ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΚΑΙ ΛΟΓΙΑ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

Σπάνιους και μικρότατους χώρους άφησε ελεύθερους ή οικοδομική μέσα στην Πάτρα. "Ας μη θυμηθούμε πίσους κήτους μπορούσαμε νάχουμε, αν δεν τούς εκαλύπταμε με ντουβάρια. Βέβαια είναι προσοδοφόρα τ' άκίνητα. Άλλά δεν έχουν την ιδιότητα να δίνουν και τ' αγαθά του πράσινου φύλλου. Ούτε την ψυχική ικανοποίηση του χρωματιστού λουλουδιού. "Ας μη θυμηθούμε τές άνοησίες που κάναμε, γιατί θα μαλώσουμε. Είμαστε ακόμη μακρινά για να αναγνωρίζουμε τά λάθη μας. Μόνο οι ώριμοι και καλλιεργημένοι άνθρωποι είν' έτοιμοι σε κάθε στιγμή να κάνουν πρόθυμα την όμολογία της πλάνης τους. Και γι' αυτό κι' όλως πάνε μπροστά γρήγορα. Έμεις έννοούμε να προστατεύουμε τές βλακείες μας και τούς πεθαμένους μας άκόμα.

"Όπως από φανατισμό ή άγνοια συχνά άρνιούμαστε τις περασμένες άξιες, έτσι κι' από πρόληψη προγονόπληκτη προστατεύουμε και αξιοποιούμε τά λάθη τους ή τές αδυναμίες τους. Γι' αυτό ά; μη μιλήσουμε για τά περασμένα; θα θύμωναν οι απόγονοι των σπουδαίων προγόνων. Και γά ύποστηρίξει της μνήμης τους θα έκτιζαν και κάθε... δρόμο μέσα στην πόλη. "Ας αφήσουμε τι γίνηκε άφου από τά παθήματα ή ράτσα μας δεν παίρνει μαθήματα κι' άς τó βεβαιώνει ή χρησιμομάθειά της. Τώρα τι γίνηκε. Τώρα τι δείχνει πόλη μας.

Στους σπάνιους και μικρότατους χώρους φυτεύθησαν λιγοστά φυτά διακοσμητικά. Άκόμα και στους στύλους του ήλεκτρικού κρεμάσθηκαν από μα γλάστρα. Έτσι λίγη πρασινάδα, δυο τριαντάφυλλα, πέντε γεράνια, λίγες πυράκανθες. Χρωματισμοί δροσιάς και χαράς στο δρόμο μας.

Την πλατεία μας του Γεωργίου άνακουφίζουν τά δροσερά φυτά όσα μίγρεσαν να φυτευθούν ανάμεσα στον τρομερόν όπλισμόν του μπετόν που την προστατεύει. Τά Ψηλά Άλώνι εκχαμογέλασαν τó χρωματισμό χαμόγελο του λουλουδιού και τής πράπνης χλόης. Του Άγίου Άνδρέου τó λεγόμενο πάρκι άνάβλυσε τή χαρωπή γαλήνη μεσ' τά χαμηλά φυτά που τó σκέπασαν. Λυπάμαι που δεν βρίσκω να συνεχίσω τόν κατάλογο των άνθισμένων μας χώρων. Μά κι' αυτά μόνο είν' άρκετά για να φέρουν την εύχή στο μυαλό που τά θέλησε, στα χέρια που τά φύτεψαν και στην καλωσύνη που τά δέχτηκε στοργικά.

Δεν είναι ό διακόσμηση μόνο. Αύτη δεν θάξίζει τόσο. Αύτή μήλιστα ήδύϊψη του στολισμού μάς τρώει. Τής βιτρίνας ό καθμός μά; άφαντίζει. Όχι λοιπόν για τή διακόσμηση. Γι' άλλους σπουδαιότερους λόγους. Ό λαβύρινθος ό άναμένος από τόν κόπο κι' ό τριγυμένος από τόν άγώνα, σάν συντρίβει την γαλήνια χλόη και τó αλμύροδο λουλουδι, άπναισθήτα παίρνει την παρηγοριά και την ένθάρσυνση. Άπό μακριά τó βίβος του δρό-

μου τὸ κόκκινο χαμόγελο τῆς τριανταφυλῖας γίνεται ἀνεκτίμητο καὶ ψυχω-
 τικὸ χάρδι γιὰ τὸν ἄνθρωπο τῆς ἰδρωμένης ζωῆς. Ἴσως δὲν νοιώθουν συ-
 νειδητὰ ὅλα αὐτὴ τὴν ἐπίδραση. Ὅμως ποῖος θ' ἀρνηθῇ τὴν ὑπαρξή της;
 Κ' ὕστερα ἡ νεολαία; Ὁ κόσμος τῶν μικρῶν; Γι' αὐτὰ τὰ παιδιά τῆς πόλης
 ποὺ τόσο σπίνια ζοῦν κοντὰ καὶ γνωρίζουν σπανιώτερα τὴν ἀγαθωσύνη
 τῆς ριζωμένης πλάσης; Γι' αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ; Ποιὸ κήρυγμα καὶ ποιά δασκά-
 λι μπορεῖ νὰ καλωσυνέψῃ τὴν παιδικὴ ψυχὴ περισσότερο ἀπὸ μιὰν ἀνθι-
 σμένη τριανταφυλῖνί, στὴν ὥρα ποὺ ἡ ψυχοῦλα αὐτὴ εἶν' ἀνοικτή; Κι'
 εἶν' ἀνοικτὴ, τὴν ὥρα ποὺ παίζει τὸ παιχνίδι τῆς ἡλικίας της γύρω στὸ
 φυτεμένο κομμάτι τῆς γῆς.

Εἶδα πολλὰ φορὲς διαβάτες ποὺ σταμάτησαν τὸ βιαστικὸ τους βά-
 δισμα κ' ἐκύτταξαν τὴν χλωροσιὰ. Ἐχαίροντο τὰ παιδάκια ποὺ παίζανε κ'
 ἐκελαῖδοῦσαν στὴν ἀνθισμένη πλατεῖα. Μὰ χάριχα κ' ἐκαμάρωσα τοὺς
 ἀνθρώπους, τὴν εὐκολὴ ἐξημέρωσή τους. Δὲν πείραξαν οὔτε ἓνα λουλουδι.
 Δὲν ἄγγιζαν οὔτε ἓνα φύλλο. Οἱ ἴδιοι ποὺ σπάσανε τὰς σιδερένιες βρούσες
 τοῦ Δήμου. Πῶς νὰ τὸ ἐξηγήσῃ κανεὶς; Ἐγὼ πιστεύω στὴν εὐεργετικὴν
 ἐπίδραση τοῦ φυτεμένου κόσμου. Στὴν αἰσθητικὴ καὶ ψυχικὴ ἐπιρροή του.
 Μὰς δίνει ἀπλόαυση αἰσθητικὴ, μὰς κάνει ἀγαθοὺς καὶ καλοὺς. Γι' αὐτὸ
 ἐκτιμῶ περισσότερο ἓνα γεράνι ἀπὸ ἓνα ντουβάρει. Ἐνα φύλλο ἀπὸ μιὰν
 ἀγόρευση. Ἐνα λουλουδένιο χρῶμα ἀπὸ...δέκα χιλιάδες χρονογραφήματα.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΚΑΚΟΥΡΗΣ

ΔΙΣΤΑΓΜΟΣ

Τ' ὄμμα τους δύνει σὲ θάμπος ἀπλανές
 ἡδονικοὺς νυστάζοντας καμάτους.
 Ἀρνήθηκαν ἢ σκιές τὰ σώματά τους
 καὶ πρὸς τὸ δάσος φεύγουν μελανές.

Καὶ αὐτὰ, γυμνά, στὸ γλαυκὸν ἀχανές
 ἄστρα τ' ἄδεια ἀνάφτουν ὄνειρά τους
 κ' ἐρωτικὴ λιποθυμεῖ ἡ χαρὰ τους,
 τῆς σάρκας πρὶν σιγᾶσουν ἡ φωνές.

Ρόδινοι θάλλουν τῶν δαχτύλων τύποι
 στὸ δέρμα τους—λάγνα ἄνθη τῆς νυχτός.
 Ὅμως τὸ σκίρτημα τῆς τόλμης λείπει

καὶ λύει τὰ μέλη τῆς ἀφῆς ἢ θέρμης,
 ἐνῶ φθείρεται ὁ πόθος τους κλειστός,
 κ' ἔντρομο φίλημα τὰ χεῖλη τρέμει...

ΚΛΕΑΡΧΟΣ ΣΤ. ΜΙΜΙΚΟΣ

ΕΡΩΤΙΚΗ ΩΡΑ

"Ελα τὸ βράδυ—βράδυ στὴν ἀπλὴ τὴν κάμαρά μου.
Μοράνοιχτη τὴν ξώπορτα πρὸς χάρη σου θ' ἀφήσω
καὶ θάβγω στὸ κατῶφλί μου νὰ σὲ προσπαντήσω
μαζὺ μὲ τὴ χαρὰ μου.

Ἡ λάμπα μου καλόκαρδη στὸν τοῖχο καρφωμένη
γιά ν' ἀνεβεῖς ἀνέμποδα τὴ σκάλα θὰ σοῦ φαίξει
καὶ στά μαλλιά σου μπλέκοντας τὸ φῶς τῆς θῆ νὰ παίξει
φτωχὴ κι' ἀγαπημένη...

Δὲν ἔχω τίποτα τρανό, σὰ ῥθεῖς νὰ σοῦ προσφέρω:
ἀπ' τὴ ζωὴν ἀπόμεινα φτωχὸς καὶ λυπημένος
κι' ἂν εἶχα κάτι, τ' ἄρπαξε μιά νύχτα κάποιος ξένος
ἀγύριστα—τὸ ξέρω.

Θὰ κόψω μόνο τοὺς χρυσοὺς ἀνθοὺς τῶν ἀστεριῶνε,
καθὼς στὸ παραθύρί μου τὰ φύτρα τους πετᾶνε
καὶ θὰ τὰ κάμω στέφανο—ξανθά, πῶς θὰ οοῦ πᾶνε
στὸ γυρο τῶν μαλλιώνε!

Θὰ σοῦ διαβάσω, ὕστερα, τὸ τελευταῖο τραγοῦδι
κι' οἱ στίχοί του τριγύρω σου, καπνοί, θὲ νὰ φτεργιάζουν
κι' ἀπ' τὴ θυσία του ὅλα σου θὰ παίρνουν νὰ σὲ μοιάζουν
σὰ νᾶσουν ἀγγελοῦδι.

Τὴν ἀνοιξὴ στὰ χεῖλη σου χαρούμενα θὰ σπεῖρω,
λουλοῦδι, χρυσολούλουδο τὸ κάθε ἀπ' τὰ φιλιὰ μου
καὶ σάμπως ἡ πανάνθιστη νὰ σπέρνεται καρδιά μου
γιά τὸ δικό σου μῦρο...

Καὶ τὴν ψυχὴ μου, ποῦμεινε παιδοῦλα λυπημένη
θὰ κόψω ἀπ' τὸν κόρφο μου καὶ θὰ τὴν ἀπιθῶσω
σιὰ χέρια σου γελοῦμενη. Τί κι' ἄλλα νὰ σοῦ δώσω,
ποῦ τίποτα δὲ μένει;

ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ

ΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟΝ

Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ «ΑΧΑΪΚΩΝ»

Ἡ ἔρευνα πού τὸ περιοδικό μας υἱοθέτησε τὸν περασμένα χρόνο γιὰ τὴν πνευματικὴ κίνηση στὸν τόπο μας δὲν ἔμεινε χωρὶς ἀπόκριση ἀπὸ τὴν κοινωνία μας. Στὰ δύο περασμένα τεύχη μας ἐδημοσιεύσαμε δεκαπέντε ἀπαντήσεις πού λάβαμε ἀπάνω στὸ ζήτημα ἀπὸ διαφόρους ἐκλεκτοὺς ἀναγνώστες μας. Ἡ συγκομιδὴ, ὅχι μονάχα ἡ ποιοτικὴ ἀλλὰ καὶ ἡ ποσοτικὴ, δὲν μπορεῖ νὰ εἴπῃ κατέναντος πὼς ἐστάθηκε φτωγὴ. Ἀπόδειξε πὼς ἡ ἀνησυχία αὐτὴ δὲν εἶνε μονάχα δική μας, ἀλλὰ ἐκτείνεται σ' ἓνα μεγαλύτερον ἀριθμὸ καλλιεργημένων συμπολιτῶν μας. Καὶ στὶς ἀπαντήσεις πού λάβαμε, σχεδὸν μὲ παμψηφία ἀναγνωρίζεται ἡ καθυστέρησή μας στὸ κεφάλαιο αὐτό, ἀδιάφορο ἂν μερικοὶ τὴν θεωροῦν γενικώτερο φαινόμενο. Ἀλλωστε στὸ σημεῖο αὐτὸ οὔτε μ' ἐκείνους διαφωνοῦμε. Γιὰ τὸ βαθμὸ καὶ τὶς ἀναλογίες ἀπλῶς ἔχουμε ἐπιφυλάξεις. Ἐπίσης σχεδὸν ἡ παμψηφία τῶν ἐπιστολογράφων μας προτείνει τὴν συνεργασία τῶν στοιχείων πού τὰ βόσκει ἡ ἀνησυχία καὶ τοὺς καίει ὁ ζῆλος γιὰ τὴ δημιουργία πνευματικῶν ἐκδηλώσεων στὴν πόλιν μας. Δυστυχῶς οἱ ἀνήσυχες στιγμὲς πού περνᾷ τὸν τελευταῖο καιρὸ ὁλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης δὲν μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν κατάλληλες γιὰ τὴν καλλιέργεια τέτοιων λουλουδιῶν, πού χρειάζονται τὸ ἔδαφος τῆς ἡρεμίας καὶ τῆς ψυχικῆς γαλήνης γιὰ νὰ προκόψουν. Ὡστόσο καὶ ἡ ἀπλὴ διαπίστωση τοῦ γεγονότος πού ἦταν τὸ ἀντικείμενο τῆς ἐρευνᾶς μας καὶ ἡ γενικὴ ἐκδήλωση τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἀντιδράσεως θεωροῦνται ἀπὸ μέρος μας ἱκανοποιητικὴ ἀπόδοση γιὰ τὸ σκοπὸ μας. Εὐχόμεστε καὶ ἐλπίζουμε πὼς τὰ πράγματα θὰ ἐπιτρέψουν στὸ προσεχές μέλλον νὰ χαροῦμε ἐκδηλώσεις πού τὸ ἀόριστο σπέρμα τοὺς ἐρρίχτηκε μέσα στὶς σελίδες μας.

Τὰ «Ἀχαϊκά», πού ἡ ἔκδοσή τους εἶνε μιὰ τέτοια ἐκδήλωση καὶ προσπάθεια, μὲ τὶς μικρὲς τοὺς δυνάμεις δὲν θὰ σταματήσουν νὰ ὑπενθυμίζουν τὴν ἀνάγκη καὶ νὰ ἐνθαρρύνουν κάθε προσπάθεια πού θὰ τεῖνῃ πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτῇ. Στὴν προσπάθειά τους ἐλπίζομε πάντοτε πὼς θὰ σταθῇ πολὺτιμος συνεπικουρος καὶ ὁ καθημερινὸς πατρινὸς τύπος, πού ὀφείλομε νὰ ὁμολογήσουμε πὼς δὲν ἔμεινε ἀμέτοχος στὴ συζήτηση, πού ἔτσι μὲ τὸ μέσο αὐτὸ ἐπῆρε εὐρύτερη δημοσιότητα. Ἰδιαίτερη μνεῖα ἀξίζει νὰ κάμωμε γιὰ τὰ σχετικὰ ἄρθρα τοῦ ἐκλεκτοῦ Ἀθηναίου συνεργάτη τοῦ «Νεολόγου» Στοχαστῇ.

Η ΠΡΟΤΟΜΗ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ

Ἡ πρώτη προσπάθεια διὰ τὴν ἀνέγερσιν προτομῆς εἰς τὸν Ἀνδρέαν Καρκάβιτσαν ἔγινε κατὰ τὸ 1927 ἀλλ' ἀπέτυχε. Δευτέρα προσπάθεια κατεβλήθη κατὰ τὸ 1934 ἀλλ' ἀπέτυχε καὶ ἐκείνη. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1936 καθιερώθη καὶ διὰ τρίτην φοράν Ἐπιτροπὴ μὲ ἀποτέλεσμα τὴν πραγματοποιήσασιν τοῦ σκοποῦ τῆς καὶ ἀποκάλυψιν τῆς προτομῆς εἰς Λεχαινὰ κατὰ τὸν παρελθόντα Ἀπρίλιον.

Ἡ συλλογὴ τοῦ ἀναγκαιοῦντος χρηματικοῦ ποσοῦ δὲν ὑπῆρξε κοπιώδης. Πρῶτοι οἱ συμπολίται τοῦ οἱ τόσον κατακριθέντες ὅτι ἠγνόησαν τὸν Καρκάβιτσαν, προσέφεραν μὲ γενναιότητα καὶ προθυμίαν τὸν ὀβολὸν τους. Καὶ διὰ πρώτην φοράν ἐγνώρισαν τὰ Λεχαινὰ φιλολογικὰς διαλέξεις μὲ μεγάλῃν συρροὴν καὶ ἱκανοποιητικὰς εἰσπράξεις προοριζομένας δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν. Ἀλλὰ καὶ αἱ προσφοραὶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξαν πυκναί. Δήμοι, Κοινότητες,

ιδιώται μᾶς ἐβοήθησαν. Καὶ ἰδιαίτερος αἰσθῆναι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐξάρω τὴν γεναιόδωρον εἰσφορὰν τῆς πόλεως Πατρῶν, προϊόν τῆς ἀληθμονότητος διαλέξεως τοῦ καθηγητοῦ κ Βέη καὶ τοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον προσέφερε τὸ ἥμιου περίπου τοῦ ὅλου ποσοῦ.

Ἡ προτομὴ προϊόν εὐσυνειδήτου ἐργασίας τοῦ γλύπτου κ. Μ. Τόμπρου ἀπεκαλύφθη τὴν 29ην παρ. Ἀπριλίου παρὰ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ. Ὁ συμπολίτης μας συνταγματάρχης κ. Εὐστάθιος Διασᾶκος, παραδὼν τὴν ταινίαν τὴν συνεχουσάν τὸ κάλυμμα, ὑπέμνησε μὲ βραχεῖαν προσλαλίαν ὅτι ὁ Καρκαβίτσας εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος εἰς τὸν « Ἀρχαιολόγον » τοῦ μᾶς ὑπέδειξε ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀσχολούμεθα ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν ἱστορίαν τῶν προγόνων μας, ἀλλὰ πρέπει νὰ γράφωμεν καὶ τὴν ἰδικὴν μας καὶ εἶναι εὐτυχὴς συνδυασμὸς τὸ γεγονός ὅτι ὁ ἀποκαλύπτων τὴν προτομὴν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ εἶναι ὁ γράφων ἥδη μὲ ἀδρός γραμμὰς τὸν σύγχρονον Ἑλληνικὴν ἱστορίαν. Ὡμίλησεν ἔπειτα περὶ τοῦ ἔργου τοῦ Καρκαβίτσα ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου Γραμμῶν καὶ Τεχνῶν Ἰύργου κ. Τάκης Δόξας, ὅστις καὶ κατέθεσε στέφανον ἐξ ὀνόματος τοῦ Συλλόγου του. Στεφάνους ἐπίσης κατέθεσαν ὁ Σύλλογος τῶν ἐν Ἀθήναις Λεχαινιτῶν, ἡ Κοινότης Λεχαιῶν καὶ τὸ Γυμνάσιον Πελοπίου.

Καὶ ἤδη ὀλίγα διὰ τὴν καταγωγὴν τοῦ Καρκαβίτσα. Ὁ κ. Βλαχογιάννης καὶ ὁ κ. Βέης ὑποθέτουν ὅτι ἡ οἰκογένεια Καρκαβίτσα προέρχεται ἐκ Ρούμελης. Ἐάν τοῦτο εἶναι ἀληθές, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι πολὺ ἑνωρὶς εἶχον μεταναστεύσει εἰς τὴν Πελοπόννησον, διότι ἤδη ἀπὸ τοῦ 1842, ἀνευρίσκομεν ἐδῶ τέσσαρας οἰκογενεῖας Καρκαβίτσα. Ἕνας μάλιστα ἀπὸ αὐτοὺς ἔγινε μεταγενέστερον ἱερεὺς. Ὁ Δημήτριος Καρκαβίτσας, πατὴρ τοῦ Ἀνδρέα, φέρεται ἐγγεγραμμένος εἰς τὸ Δημοτολόγιον τῆς Κοινότητος (Τ. Δ. Μυρτοεντίων) κατὰ τὸ 1852 μὲ ἡλικίαν 14 ἐτῶν ἄνευ οἰκογενείας. Χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι ὑπογράφονται μὲ τὸ ἐπώνυμον Καρκαβίνζας—ὑπάρχει αὐτόγραφον—τὸ ὁποῖον διεμορφώθη ἀργότερον εἰς Καρκαβίτζας καὶ ἔπειτα Καρκαβίτσας. Ἐδῶ ὑπάρχει καὶ τὸ ἐπώνυμον Καρκαβέλιας· μήπως λοιπὸν πρόκειται περὶ ξένων λέξεων δηλωτικῶν ἐννοίας τινός; Ἡ ἐδῶ οἰκογένεια δὲν ἔχει συνείδησιν ξένης τινός προελεύσεως τῆς. Λεχαινά

ΣΑΡ. ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗΣ

Ἡ μουσικὴ κίνησις τῆς Πάτρας εἶναι κάτι τὸ σπάνιον καὶ γι' αὐτὸ σπάνια ἀσχολεῖται καὶ ὁ Τύπος μαυτῇ. Ἐπειδὴ ὅμως σκοπὸς τοῦ Τύπου δὲν εἶναι νάσχολεται καὶ νὰ κριτικᾷ τὰ γεγονότα, ἀλλὰ καὶ νὰ προάγῃ τὸ κολλιτεχνικὸ αἶσθημα τοῦ τόπου, κρίνουμε σκόπιμον, προτοῦ ἀσχοληθῶμε ἐιδικῶς μὲ τὴν πάρα πάνω συναυλίαν νὰ γράψουμε μερικὰ γιὰ τὴ σημασίαν τῆς μουσικῆς διαπαιδαγύσεως ἐν σχέσει μὲ τὴ καθ' ὅλην πνευματικὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἀτόμου.

Στοὺς ἀρχαίους λαοὺς ἡ μουσικὴ ἦταν ἡ ἀπαραίτητη τροφὴ τῆς νεολαίας γιὰτὶ ἀπὸ τότε κανανόηθηκε ὅτι ἡ λεπτὴ αὐτὴ τέχνη προετοιμάζει τὸν ἄνθρωπον γιὰ τὴ καλλίτερη κατανόησιν τῶν ἰδεῶν.

Γι' αὐτὸ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λαοὺς ἐθεοποίησαν τὴν Μουσικὴν ξεχωριστά.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ φιλοσοφικὴ, φιλολογικὴ καὶ μεθετικές ἐπιστῆμης μὀρφωσιν τοῦ πνεύματος, ἰσχυροποιοῦσαν καὶ τὸ σῶμα μὲ τὴ γυμναστικὴν, τὸν ἀθλητισμό. Οἱ τέχνες καὶ ἰδιαίτερα ἡ Μουσικὴ ἦταν γιὰ τὴ διαμόρφωσιν καὶ παιδείαν τοῦ συναισθήματος (ψυχῆς). Ὁ διανοούμενος τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἦταν ὁ καχεκτικὸς ἀνθρωπάκος ὁ κλεισμένος στὰ βιβλία καὶ τὴ μελέτη, ἀποτραβηγμένος ἀπ' τὴ ζωὴ· ἦταν ὁ ἀθλητικὸς ἄνδρας, ὁ κοσμικὸς καὶ πρὸ πάντων ὁ καλλιτέχνης.

Μιλῶντας γιὰ τὴ Μουσικὴ πρέπει νὰ τονίσουμε καὶ τὴ διαφορὰ ποὺ ὁ

πάρχει ως πρὸς τὶς ἄλλες τέχνες. Ἐνῶ στὶς ἄλλες τέχνες, τὴ ζωγραφικὴ, τὴ γλυπτικὴ, τὴ ποίηση, τὴ φιλολογία ὁ καλλιτέχνης ἀπεικονίζει ἢ περιγράφει συγκεκριμένα νοήματα καταληπτὰ μᾶλλον στὸ κοινό, στὴ μουσικὴ ἐρεθίζεται ἀνάλογα ἡ ψυχικὴ διάθεση καὶ ἀνάγεται ὁ ψυχικὸς κόσμος τοῦ ἀκροατῆ γιὰ τὴ κατανόηση τῶν μεγάλων ἐννοιῶν τῆς ἁρμονίας. Ἡ Μουσικὴ μὲ ἄλλους λόγους παίζει τὸ πιὸ ζωηρὸ ρόλο τῆς «ἀπάτης» ὅπως λέει ὁ Luio, δηλ. τῆς τέλει ἀπομακρύσεως τοῦ ἀτόμου ἀπὸ τὶς καθημερινὲς φροντίδες τῆς ζωῆς καὶ τῆς προσαρμογῆς τοῦ στὸ κόσμο τῆς μελωδίας καὶ τῶν ἁρμονιῶν. Γιατὸ ἡ μουσικὴ εἶναι ἡ πιὸ δυνατὴ τέχνη στὸ νὰ παρασύρῃ καὶ ν' ἀναγκάσῃ τὸν ἄνθρωπο νὰ κοντοστῇ ἀπ' τὸ τραχὺ δρόμο τῆς ζωῆς καὶ ν' ἀνατείνῃ σέλλους κόσμους πνευματικὰ ἀνώτερους.

Οἱ καλὲς τέχνες ἱστορικὰ ἀνεπτύχτηκαν σ' ἐποχὲς χρυσῶν αἰώνων, ἐνῶ ἀντιθέτως θάπρεπε ν' ἀναπτύσσονται σ' ἐποχὲς σκληρῶν ἀγώνων γιὰ τὴν ἀπώχτηση ἀξιών...αὐτὸ δὲν εἶναι παρὰ ἡ εὐχὴ τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ζητάει μιὰ ψυχικὴ ἀνάπαυση καὶ κάθαρση σὰν ξεκούρασμα ἀπ' τὸ σκληρὸ ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀπόχτηση τῆς ὕλης.

Ἡ συναυλία λοιπὸν τῆς Φιλαρμονικῆς εἶχε τὸ ἐνδιαφέρον ζωηρὸ γιὰτὶ σαυτὴ ἔλαβον μέρος ἐρασιτέχνες. Εἶναι αὐτὸ ἀκριβὲς ποὺ γράφαμε πάρα πάνω: ἄνθρωποι μὲ τὶς καθημερινὲς ἐπαγγελματικὲς τους ἀπασχολήσεις καὶ τὶς οἰκονομικὲς φροντίδες ποὺ βρίσκουν τὸ καιρὸ νὰ μελετοῦν μουσικὴ καὶ ἐκτὸς ἀπ' τὴν ἀτομικὴ τους μόρφωση ποὺ ἀποκτοῦν, κατορθώνουν κάπου-κάπου νὰ μεταδίνουν καὶ σὲ μᾶς τὶς συγκινήσεις τῶν ἔργων τῶν μεγάλων μουσικῶν πέρνοντας μέρος σὲ συναυλίες.

Ἡ συναυλία ἀρχίζει μὲ τὸ Κοντσέρτο τοῦ Μπάχ γιὰ δυὸ βιολιά καὶ πιάνο. Ἡ μουσικὴ τοῦ μεγάλου μουσικοῦ, τοῦ πατέρα τῆς ἁρμονίας, δὲν εἶναι ἡ μουσικὴ τῶν ζωηρῶν ἀντιθέσεων καὶ τοῦ ψυχικοῦ πάθους ὅπως ἡ μουσικὴ τοῦ Μπετόβεν εἶναι ἡ μουσικὴ τῆς ἡσυχίας καὶ τοῦ βαθειοῦ συλλογισμοῦ. Ἡ ἐκτέλεση ἦταν πολὺ καλὴ, ἰδιαίτερα τοῦ β' μέρους τοῦ κοντσέρτου.

Καλύτερη ἐντύπωση ἔκανε ἡ ἐκτέλεση στὸ πιάνο μερῶν ἀπὸ τὴ 2η καὶ 5η συμφωνία τοῦ Μπετόβεν γιὰ 4 χέρια ἀπὸ τὶς διδ. Σοφία Παπανδρουπούλου καὶ Εὐδοκία Οικονόμου. Εἶναι περιττὸ νὰ ἐξάρουμε τὴ μουσικότητα καὶ τὴ λεπτὴ τεχνικὴ τῆς πρώτης τόσο στὰ πάνα ἔργα ὅσο καὶ στὴ Berseuse τοῦ Σοπέν (σόλο), ὅπου ἀπέδειξε καὶ πάλι τὸν πλοῦτο τῶν μουσικῶν γνώσεών της καὶ τοῦ λεπτοῦ αἰσθηματος. Ὁ κ. Παπανδρόπουλος ἐδιάλεξε ἕνα ἀπὸ τὰ δύσκολα ἔργα τῆς βιβλιογραφίας τοῦ βιολιού. Ὁ Μέντελσον εἶναι μελωδικὸς ἀλλὰ προϋποθέτει δεξιότητες καὶ ἐλευθερία ἀπόλυτῃ στὴ τεχνικὴ γιὰ ν' ἀποδοθῇ. Λοιπὸν, ὁ κ. Παπανδρόπουλος ἐμελέτησε μὲ μεγάλη ἐπιμέλεια τὸ α' μέρος τοῦ Κοντσέρτου καὶ τὸ ἀπέδωσε ἀριστοτεχνικά. Ἡ δις Τασσοπούλου δὲ παρουσιάστηκε στὴ συναυλία αὐτὴ ὡς σολίστ. Στὰ ἀκοπανιάρσματα ὅμως τόσο τοῦ Κοντσέρτου τοῦ Μπάχ ὅσο καὶ στοῦ Μέντελσον ἐδόθησαν ἀρκετὲς εὐκαιρίες ν' ἀφήσῃ τὴ μουσικὴ τῆς προσωπικότητά νὰ διαφανῇ. Ἡ δις Οικονόμου καθὼς καὶ δις Χρονοπούλου ἀνωτέρες ἀπ' ὅ,τι ἐπείμενε κανεῖς. Ἡ πρόδοός τους γοργὴ καὶ σταθερὴ. Ἀνυπομονοῦμε νὰ τὶς ξανακούσουμε γιὰτὶ εἴμαστε βέβαιοι γιὰ τὴν ἀρίστη τους ἐξέλιξη.

Ἡ συναυλία τῆς Φιλαρμονικῆς ἔκλεισε μὲ τὴν οὐβερτούρα τοῦ Ἐμ. Μπάχ γιὰ ὀρχήστρα, ἔργον γιὰ τὸ δράμα "Ἀμλετ" ὅπου ὁ κ. Ρέινελ καὶ ἄλλη μιὰ φορὰ ἐχάρισε στοὺς Πατρινούς φιλόμουςους τοὺς καρπούς τῶν τόσων μόχθων του. Εἶναι γνωστὸς ὁ «ἡρωϊσμός» τοῦ πάρα πάνω καθηγητοῦ ὡς καὶ ἡ ἱκανότης του στὸ νὰ μαζεῇ πάντα κάτι τὸ καλὰ διαβασμένο γιὰ ὀρχήστρα. Ἡ δις Πυλαρινοῦ (πιάνο) καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ ἐρασιτέχνες καὶ καλλιτέχνες τῆς ὀρχήστρας ἔπαιξαν

με εύσημησης και ακρίβεια θαυμαστή, γιατί το έργο αυτό δεν είναι καθόλου εύκολο σέ χρόνο και τεχνική.

Κάθε κριτική—έδω δεν πρόκειται για κριτική αλλά απλά για «έντυπώσεις»—τελείωνει με συγχαρητήρια προς τούς οργανωτές, διδάξαντες και έκτελεστές της συναυλίας. 'Η Φιλαρμονική εταιρία εργάζεται φιλότιμα αλλά ο άγώνας της μοιάζει κάπως με... 'Αβησυνιακόν άγώνα. 'Η όμείδα τών καθηγητών Κας Λαμπίρη και κ. Ρέινελ παρ' όλες τις δυσκολίες με την άγάπη για κάτι τό καλό και την άκούραση έργασίας της παρουσιάζει πάντα θαύματα. Οι κ. κ. έρασιτέχνες και μαθητές τό ίδιο. Αύτά τά γνωρίζει ή φιλόμουση Πατραϊκή κοινωνία, αλλά χρειάζεται περισσότερα πρωτοβουλία και ενδιαφέρον όλων για κάτι τό θετικό που πρέπει νά γίνη σ αυτό τό επίπεδο.

ΙΑΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Μιχαήλ Β. Σακελλαρίου, 'Η Πελοπόννησος κατά την δευτέραν Τουρκοκρατίαν (1715—1821), 'Αθήναι 1939 (εις την σειράν της Bygantinisch—Neugriechischen Philologie, Nr 33).

'Η άρχή, με την όποία ξεκινεί ό κ. Σακελλαρίου στο «συνθετικό» αυτό Ιστορικό του έργου είναι σήμερα τόσον άναγνωρισμένη γενικά πού θά ήταν περικοπτολογία νά την άναπτύξουμε έδω για άλλη μιá φάζα. 'Αποκοψίμε τόν τελευταίον καιρό πολλές και όχι σπάνια έκλεκτές Ιστορικές μονογραφίες, μά σπανίζουν όλως διόλου τά συνθετικά Ιστορικά έργα. Βαδίζουμε στο β' αιώνα της 'Ανεξαρτησίας και άκόμα καλά—καλά δεν άποκτήσαμε μιάν Ιστορικήν εικόνα ολοκληρωμένην του άγώνα του 1821. Μά πριν και μετά τό 21 υπάρχουν Ιστορικές περίοδοι σχεδόν άγνωστές μας—ή Βαυαροκρατία αΐφνης, ή Τουρκοκρατία κλπ. 'Ο κ. Σακελλαρίου φιλοτιμήθηκε νά κάμει μιάν Ιστορία της Τουρκοκρατούμενης Πελοποννήσου της δευτέρας περιόδου, δηλ. από την εποχή πού οι Τούρκοι άνακατέλαβαν τό Μωρηά από τούς 'Ενετούς στα 1715 μέχρι την εποχή πού κηρύχτηκεν ή επανάστασις του 1821. Περίοδος Ιστορική όχι τόσο μακρυνά και ειδικευμένα άναφερομένη σε ένα μόνο κομμάτι του 'Ελληνισμού, μά όμως περιόδος σχεδόν άγνωστη, σκοτεινή και άνεξερευνήτη άκόμα. Περίοδος τέλος πού ό Ιστορικός της έρευνήτης έχει νά παλαίση με πολλές δυσκολίες και νά υποβληθί σέ μεγάλους κόπους. Μονάχα, όπως σωστά λέγει ό κ. Σακελλαρίου, ή βιβλιογραφία για την Πελοπόννησο της εποχής αυτής είναι τόσο, όσο είναι ή βιβλιογραφία πού αναφέρεται για όλο τόν άλλο 'Ελληνισμό της περιόδου αυτής.

Τί έκαμεν αυτό τό υλικό ό κ. Σακελλαρίου και τί απέδωσε ; 'Ο κ. Σακελλαρίου, τό λέμε πρós τιμήν του, ένεωτέρισε και εργάσθηκε με συγχρονισμένο πνεύμα και ρυθμό και απέδωκε κάτι πολύτιμο. Δεν έδωσε βέβαια ένα έργο έξαντλητικό, μά βάδισε σταθερά και φωτεινά στον Ιστορικό έρευνητικό του δρόμο. 'Ακολουθήσε τη μόνη αληθινή Ιστορική μέθοδο και ως ξένισεν αυτό τούς παλιότερους και ως του στοίχισεν κι' αυτό την απόρριψη της έργασίας του από τη Φιλολογική Σχολή ως έναίσιμου διατριβής επί διδακτορίας. 'Η εξέταση της οικονομικής ζωής σ' όλες τις μορφές της, όλων τών κοινωνικών στοιχείων άποτελεί άποχρέωση πρωταρχική για τόν σημερινόν Ιστορικό μελετητή. Πέρασε ή εποχή πού Ιστορία ήταν συγκέντρωση κοσμητικών επιθέτων και μεγάλων λέξεων ή άκόμα ή παρηκολούθηση της εξέλιτισσομένης Ιστορικής ζωής, τών έπεισοδίων και τών γεγονότων πού διακόπτουν την όμαλή ζωή. Τά Ιστορικά γεγονότα τά παραδεχόμαστε σήμερα ως άποτελέσματα της στατικής νά πούμε Ιστορικής μορφής της περιόδου πού μελετάμε, της κοινωνικής, οικονομικής και πνευματικής συνθέσεως της περιόδου αυτής.

Τὸ ἔργο τοῦ κ. Σακελλαρίου, γραμμένο με ἀμεροληψία καὶ εὐσυνείδησιν πού φθάνει πολλές φορές σὲ ἰδανικό ὕψος, με πλοῦτο βιβλιογραφίας—σ' αὐτὴν ὁ κ. Σακελλαρίου μᾶς κάνει τὴ τιμὴ νὰ ἀναφέρῃ καὶ μερικά δημοσιεύματα τοῦ περιοδικοῦ μας—με ἀπλότητα καὶ λιτότητα ὕφους κατορθώνει νὰ δώσῃ ἄριστη συνθετικὴ εἰκόνα τοῦ Μωρῆ τοῦ 18ου αἰῶνα. Ἡ πόλη μας καὶ ἡ περιφέρειά μας κατέχουν μεγάλη θέσιν στὶς ἔρευνες τοῦ κ. Σακελλαρίου καὶ ἡ ἱστορία τους πλουτίζεται με νέα στοιχεῖα. Ἡ ἱστορικὴ περίοδος αὐτὴ πού μελετᾷ ὁ κ. Σακελλαρίου εἶναι ἀπὸ τὶς ἱστορικώτερες τοῦ τόπου μας. Τὸ μεγαλύτερο γεγονός σ' αὐτὴ εἶναι ἡ καταστροφὴ τῶν Πατρῶν στὴν Ἐπανάσταση τοῦ Ὀρλώφ. Ἡ θυσία αὐτὴ τῆς πόλεώς μας πού ἐπαναλήφθηκε στὸ 1821, εἶναι ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες τῆς Ἑλλάδος τῆς ἐποχῆς αὐτῆς. Ἐστὶ τὸ ἐνδιαφέρον μας γιὰ τὸ καλογραμμένο βιβλίον τοῦ κ. Σακελλαρίου γίνεται ἐντονώτερο. Καὶ τὸ βιβλίον αὐτὸ ἀξίζει αὐτοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος σ' ἄλλα τὸν ἰὰ σημεία.

Κ. Ν. Τ.

Κ. Ν. Κωνσταντινίδης, «Κρήνη» Ποιήματα (σχ. 8^ο, σελ. 70. Ἔκδ. γραφείου πνευματ. ὑπηρεσιῶν, Ἀθῆναι 1938).

Ἡ Αἴγυπτος δὲν εἶναι μόνο μιὰ φιλοξενίαν γῆ ἀποκατάστασης, πλουτισμοῦ καὶ προαγωγῆς τόσων χιλιάδων ἐκεῖ ὁμογενῶν' ἔχει καὶ κλίμα πνευματικῆς εὐφορίας κατὰλληλον, ὅπου, ἀπὸ 50 καὶ πλέον χρόνους, ἀνθῆσε ἡ Ἑλληνικὴ διανόησις· ἔδωκε σημαντικοὺς καρπούς.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἐπιτυχιῶν—ὁποιασδήποτε μορφῆς τῆς ζωῆς—πού ἔχει ἡ ἱστορικὴ χώρα τοῦ Νείλου νὰ ἐπιδείξῃ «πρὸς οὐρανόν» τοῦ ἑλληνικοῦ δαιμονίου, ἡ φιλολογικὴ τούτου παραδοσις ἐκεῖ—ἡ νεώτερή Ἀλεξάνδρινή, ἃς τὴν ὀνομάσωμε—δὲν εἶναι καμμιᾶς κατώτερη· εἶναι πολὺ σοβαρὴ καὶ εὐρεῖα, ἀναμφισβήτητα δὲ περιφανῆ ἔχει θέσι στὸν κύκλον τῶν σύγχρονων ἑλληνικῶν γραμμάτων· γιὰ τούτων τὴ συντήρησιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν δίκαια ὁ Ἑλληνας τῆς Αἰγύπτου διανοητῆς ἀξιώνει τὸ σεβασμὸν ὅλων μας.

Δὲν πρόκειται βέβαια ἐδῶ νὰ ἐπιχειρήσω τώρα ἀπολογισμόν, οὔτε γενικώτερα νὰ δώσω εἰκόνα τῆς πνευματικῆς δραμῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Αἰγύπτου, μήτε νὰ ὑπομνήσω ἤδη ἀνάλογα κέρδη καὶ ἔργα, ἢ ν' ἀναφέρω περιστατικά καὶ ὀνόματα· ὅλα αὐτὰ εἶναι γνωστά, κοινότατα καὶ ἐκτιμημένα. (Ὡστόσο πρέπει—νομίζω—μὲ λεπτομερεῖ, συγκεντρωτικά καὶ κριτικά στοιχεῖα, νὰ γραφῇ αὐτὴ ἡ ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς διανόησης ἐκεῖ κάτω, στὸ ἀρχαῖον κράτος τῶν Φαραῶν).

Δὲν μοῦ ἀπολείπουν ὅμως ἡ μνήμη καὶ ἡ υποχρέωσις, στὸ σημεῖον τοῦτο, νὰ ὑπογραμμίσω τὸ ἔργο τριῶν, ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους, συντελεστῶν τῆς προόδου τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων παρὰ τὸ Νεῖλον καὶ τῆς παραδόσεως τῆς φιλολογικῆς Ἀλεξάνδρειας, τῶν ὁποίων ἡ σχετικὴ συμβολή, ἀναγνωρισμένη γενικά, τιμᾶται πάντοτε, ἀληθμόνητη.

Εἶναι, πρῶτα, τὰ Ἑλληνικά σχολεῖα τῆς Αἰγύπτου—ἀλλήθινοι τῆς γνώσεως καὶ τῆς μόρφωσης ναοί—πού ἱδρύσαν οἱ ἑσπάρτοι ὁμογενεῖς, ὁπαδοὶ τοῦ Κερδῶφου, γὰ νὰ... ἐξευμενίσουν ἴσως ἐπὶ τὸ Δόγιον Ἑρμῆ.

Εἶναι, κατόπι—ἐξαρχος ἐκεῖ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔντεχνου λόγου—ὁ ἀείμνηστος Κωνσταντῖνος Π. Καβάφης, πού τὸ ἔργο του ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον ἔναι καὶ μεταξὺ τῶν πρώτων σημαίνοντων κεφάλαιον τῆς νεωτέρες μας ποιήσεως, μοναδικὸ δὲ γιὰ τὸ δραματικὸν στοιχεῖον καὶ τὸν τρόπο τῆς ἐρμηνεύσεώς του.

Εἶναι, τέλος, ἡ σοβαρὴ προσπάθεια τῶν παλῶν τῆς Ἑλληνικῆς Αἰγύπτου λογοτεχνικῶν περιοδικῶν, ἐιδικώτερα τῆς «Νέας Ζωῆς», ἡ ὁποία γιὰ πολλὸν καιρὸν μεθετικὰ κριτήρια συνεκέντρωνε τὰ πλέον βιώσιμα καὶ ἐνδιαφέροντα τῆς ὁμόγλωσσῆς μας ἐκεῖ τέχνης τοῦ λόγου δημιουργήματα καὶ συνένωσε τὸ σύνολόν τους μεταξὺ τῶν

ἄλλων ἀνάλογων μνημείων κ' ἐκδηλώσεων τοῦ πνευματικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδας πολιτισμοῦ.

Γιὰ νὰ κατανοηθῇ δὲ πληρέστερα τὸ νόημα καὶ νὰ ἐκτιμηθῇ ἀκριβέστερα ἡ ἀξία τῆς φιλολογικῆς προσφορᾶς τῶν δύο τελευταίων παραγόντων, ἀρκεῖ ν' ἀναφερθῇ ἀπλᾶ, πὺς τῆς ἑλλειψης αὐτῶν ἀκριβῶς ἀποτελεσμα διαπιστώνεται σήμερα ἡ μία σοβαρὴ ἀτονία τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς Ἀλεξάνδρειας.

Τὴν ἀνάνησι τῆς πνευματικῆς Ἀλεξάνδρειας μοῦ ἐξίπνησε τὸ νέο βιβλίον τοῦ κ. Κ. Ν. Κωνσταντινίδου. Ὁ ποιητὴς τῆς «Κρήνης»—ρόδιος, ἂν δὲν κάνω λάθος, καὶ ἀπὸ καιροῦ ἀποκαταστημένος στὴν Αἴγυπτον—καταλέγεται μεταξὺ τῶν σοβαρότερον ἔχει διανοητῶν καί, ὡς λόγιος, εἶναι πολὺ γνωστός στὸ Ἑλληνικὸ κοινὸ ἀπὸ τὰ βιβλία του (θεατρικὰ μὲ συμβολικὸ χαρακτῆρα δράματα, ποιήματα, ἱστορικὰ καὶ φιλολογικὰ μελετήματα).

Τελευταῖον του, πρὸς τὸ παρόν, βιβλίον ἡ «Κρήνη» εἶναι ἡ τρίτη ποιητικὴ συλλογὴ του, πού τῇ συγκροτοῦν τρεῖς σειρὲς συνέττα : α' «Τῆς Ζωῆς καὶ τῆς Τέχνης» (18). β' «Ἑλληνικὰ Συνέττα» (16). καὶ γ' «Ροδίτικα Συνέττα» (19).

Πρώτη καὶ ἀξιότιμη διαπίστωση ἀπὸ τὸ διάβασμα τῆς νέας αὐτῆς συλλογῆς του εἶναι ἡ καταφανής—καὶ φυσικὴ ὡς πρὸς τὸ «τλήρωμα τοῦ χρόνου»—πρόοδος τοῦ κ. Κ. Ν. Κωνσταντινίδου, ὅν συγκριθοῦν τὰ τελευταῖα ποιήματά του πρὸς τὰ προηγουμένα ἐκεῖνα «Βάλαμα» του. Ἡ ποιητικὴ ἐκεῖ διάθεται ἔχει τώρα ἐδῶ ἀναπτύχθῃ μεστέ καὶ ὁ στοχασμὸς του ὠρίμασεν ἐσωτερικώτερος καὶ περισσότερο πυκνὸς ἦδη, κριτικώτερος. Ἡ ἐμπνευσίς του δὲν περιορίζεται πλέον μεταξὺ τῶν ἀπλῶν, κοινῶν στοιχείων τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ὅχι βιώσιμου αἰσθήματος, ἀλλὰ εἰσεχώρησε βαθύτερα, ἔγινε δέχτης οὐσιαστικώτερον ἔρεθισμῶν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦ, ἄξιων νὰ ζήσουν διαρκέστερα σ' ἓνα ποίημα, σ' ἓνα—ἐπιτέλους—στίχον.

Παράλληλα, ἐπίσης, ἀναπτυγμένη ὁμολογεῖται ἰσχυρὰ ἡ τεχνικὴ ἀριετιὴς τῆς «Κρήνης». Ἡ στιχοθετικὴ, ἀπλὴ ἄλλοτε, εὐχέρεια τοῦ κ. Κ. Ν. Κωνσταντινίδου ἐπανώθηκε τώρα, ἔγινε δεξιοτεχνία· ἡ δεξιοτεχνία πού μᾶς ἔδωσεν ἐπιτυχὴ καλλιτεχνικὰ τὰ συνέττα αὐτὰ τῆς «Κρήνης», προσαρμοσμένα, μ' ἓνα λόγο, στὸ ρυθμὸ τοῦ δυσκολώτερου τοῦτον εἶδους τῆς ποιητικῆς μορφῆς. Σχετικὰ, ἴσως νὰ μὴ διατηρῆται ἐκεῖ πάντοτε ἡ αὐστηρὴ πλαστικότης· ἴσως, ἐδῶ ἢ ἐκεῖ, νὰ χαλαρῶνεται ἡ ἐπίσφιξις τῆς ὁλοκ' ἡρωικῆς, τῆς «ἐντελοῦς» ἀπόδοσης, συχνὸ δὲ νὰ λείπῃ ἡ ἐπιγορηματικὴ ἐκείνη κατάληξις τοῦ ποιήματος· γενικὰ ὅμως, εἶναι ἀναμφισβήτητο, πὺς ὁ λειψυτὴς τῆς «Κρήνης» γνωρίζει τὰ μυστικὰ τοῦ ρυθμοῦ καὶ κατορθώνει ν' ἀναπτύσῃ μοναχικὸ τὸ στίχον.

Τὰ θέματα τοῦ πρώτου μέρους τῆς «Κρήνης» εἰς ἐμπνευσμένα—ὅπως καὶ ὁ τίτλος ἀναφέρει—ἀπὸ τὸ ὄραμα καὶ τὸ νόημα «Τῆς Ζωῆς καὶ τῆς Τέχνης». Ἐντυπώσεις τῆς φύσεως, στιγμῆς τῆς ζωῆς, αἰσθήματα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς στοργῆς, πού συχνὰ τὰ διακρίνει ἓνας Χριστιανικὸς πίστεως τόνος, ἐρεθισμοὶ τῆς γνώσης καὶ τῆς μελέτης, ἀκόμη δὲ ἀναμνήσεις τῆς ἱστορίας—ὅλα αὐτὰ ἀναλύονται, ἐδῶ ζωγραφικὰ κ' ἐκεῖ τραγουδημένα, μὲ κανονικὸ χειρισμό, μὲ γνώσι τῆς ἀρμονίας, ἀπλᾶ κ' εὐγενικά, νοητὰ, χωρὶς βαθεῖς τοῦ συναισθήματος κραδασμούς, χωρὶς ἀνάσχυα τοῦ νοῦ πεταγμένα ἢ ἐξάρσεις, δίχως ἐκζητήσεις περιτέχνης ἐκφρασης καὶ πρωτοτυπίας. Ἡ ποιητικὴ διάθεσις—πιθανόντα δὲ καὶ ἡ φυσικὴ ἰδιοσυγκρασία τοῦ κ. Κ. Ν. Κωνσταντινίδου ὀρρωδεῖ τὰ τολμηρὰ, ἐξαίρετα κ' ἐπικίνδυνα, τῆς ἐμπνευσης βάθῃ καὶ ὕψῳ ἀρκεῖται σ' ἀσφαλὴ καὶ γνώριμα ἐδάφη, ὅπου κατορθώνει σταθερὰ νὰ μένῃ καὶ ν' ἀναπτύσσεται. Ἡ μία δὲ ἐκείνη ἀτμόσφαιρα—πού διαπιστώνεται νὰ διατηρῇ ἡμερο πάντοτε τὸν τόνο τῆς ποιήσεώς του—φρονῶ πὺς ἐκπορεύεται ἐκ τῶν ἔνδον τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε ν' ἀδικεῖ, ἄλλως, τὸν κ. Κ. Ν. Κωνσταντινίδου, ὅποιος ἰσχυ-

ριστή, ότι τὸν ποιητὴ τῆς «Κρήνης» ἐμπνέουν ἀφορμὲς τῆς ζωῆς, ποὺ περνοῦν ἐξ αὐτοῦ ἀπὸ τὸ παρὰθυρὸ τοῦ—τῆς ψυχῆς του.

Ἡ χαρακτηριστικὴ αὐτῆς τῆς τέχνης ἡμερία ἀναταράσσεται—ἐξαφνα, θὰ ἔλεγα—εὐάρεστα, ἀπὸ τὸ πνεῦμα πρωτόδητου ἐνὸς ἐνθουσιασμοῦ, ποὺ ἰσχυρὰ καὶ δρασερὰ πνέει μεταξὺ τῶν σελίδων τῶν δύο τελευταίων σειρῶν τῆς «Κρήνης». Ἐχουν ἐκεῖ ἀναπλαστῇ—χαρακτηριστικὰ ἐρμηνευόμενες στὸ βαθύτερο τῆς βίωσής τους νόημα—ἐντυπώσεις καὶ αἰσθήματα τοῦ κ. Κ. Ν. Κωνσταντινίδου ἀπὸ μαγευτικὰ μέρη καὶ ἀνθηρὸς τόπους τῆς Ἑλ' η'ικῆς γῆς, ἀπὸ χρίσματα λαμπρὰ καὶ μνημεῖα τῆς κλασσικῆς τέχνης, ἀπὸ περιστατικὰ καὶ ἀπὸ μεγάλα δνόματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνίδας ἱστορίας. Τὰ «Ἑλληνικὰ Σονέττα» εἶναι, μελετημένους ἀληθινὰ εἰκόνες, ποὺ, μετ' ἀρμονικὰ χρώματα τῆς νοσταλγίας καὶ τῆς φαντασίας, τῆς τρυφερότητας καὶ τῆς συμπάθειας, ἐξωγράφισε γλαφυρὰ ὁ χρωστήρας τοῦ πατριωτικοῦ φρονήματος, τῆς καλλιτεχνικῆς ἀντίληψης ἢ σπουδῆς, ἢ ὑπερφάνειας τοῦ Ἑλλήνα.

Παραθέτω ἐδῶ ἐν' ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ποιήματα τῶν σειρῶν αὐτῶν :

Μ υ σ τ ρ ῆ ς

Στὰ ψηλωμένα τῆς Παντάνασσας κελλιά,
ἀπόκοσμες καλόγριες τώρα ζοῦνε·
ἀπὸ τὰ μαραμμένα χεῖλια τοὺς φιλιὰ
τὸν πόνο στάζουν δταν προσκυνοῦνε.

Μὲς στὴν κυπαρισσένια γύρω σιγαλιὰ
φαντάσματα τῶν Δεσποτῶν γλυστοῦνε·
συντριμία τὰ παλάτια· μιὰ γωνιὰ
θερμὴ στὰ μοναστήρια ἀποζητοῦνε.

Ἀγριεμένη τοῦ Ταῦγετου ἡ ὁμορφιά
τιτανικὰ κορφοβόουνα στηλώνει·
ἱερὴ ὁ Μυστράς σὲ βράχο ζωγραφιά,
ποὺ ἡ λαγκαδιὰ τοῦ Εὐρώτα περιζώνει.
Καὶ φέγγουν μπρὸς στὰ μάτια μας οἱ θρύλοι
μαζί μετὰ τὰ χρυσόβουλλα, τὸ δεῖλι.

Οἱ στίχοι αὐτοὶ εἶνε πραγματικὸ ἓνα ζωγραφημένο «χροινὸ» τῆς βυζαντινῆς ἀκρόπολης τῆς Πελοποννήσου.

ΚΑ. ΜΙΜΙΚΟΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἡ πνευματικὴ μας κίνηση περιωρίστηκε σὲ δυὸ ἐκλεκτὲς ὀμιλίες τοῦ Μορφωτικοῦ Συλλόγου Κυριῶν χωρὶς καμμὶαν ἄλλη ἐκδήλωση. Ἡ κυρία Ζωὴ Φράγκου, Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου γυναικῶν Ἀθηνῶν, ἦταν ἡ ὀμιλήτρια. Μίλησε τὸ βράδυ τῆς 29ης Ἀπριλίου στὴ Φιλαρμονικὴ καὶ τὸ πρωτὶ τῆς ἐπομένης στὸ «Πάνθεο» μετὰ θέματα σχετικὰ μετὰ τὴν ἀγωγή τῶν παιδιῶν καὶ ἰδίως τὴν εὐθύναν ποὺ ἔχουν οἱ γονεῖς στὸ ζήτημα αὐτό. Οἱ ὀμιλίες τῆς κ. Φράγκου ἔκαμαν λαμπρὴ ἐντύπωση καὶ ὁ ἐκλεκτὸς κόσμος ποὺ τίς παρακολούθησε, μετὰ πλειοψηφία μάλιστα τοῦ ὠραίου φύλου, θαύμασε τὴν εὐγλωττίαν, τὴν εὐγένειαν καὶ τὴ μόρφωση τῆς πραγματικὰ διακεκριμένης αὐτῆς διανοουμένης μας.

* * * Ἄλλη ὀμιλία διωργάνωσε στὸ «Πάνθεο» μετὰ ἀληθινὴν κοσμοσυρροὴν ὁ ἐδῶ σύνδεσμος Κεφαλληνῶν μετὰ ὀμιλητὴ τὸν ἱατρὸ κ. Ριχάρδο Λεβινοῦ· ποῦλο ποὺ ἐκάλεσεν ἀπὸ τὴν Ἀθήναν. Προλόγισε τὴν ὀμιλίαν τοῦ ὁ δικηγόρος κ.

Β. Πιλάλης και ό κ. Λεβιθυνόπουλος έμίλησε μέ θέμα «Κεφαλληνικά άνέκδοτα».

* * Ένεκα τής άνησυχίας τών διεθνών γεγονότων αναβλήθηκε γιά τό φθινόπωρο ή κίνηση τής έδω έπιτροπής έράνων γιά τίς προτομές τοῦ Κάλβου. Έν τῷ μεταξύ στό Λεχαινά τόν περασμένον Άπρίλιον έγινε ή άποκάλυψη τής προτομής τοῦ Καρκαβίτσα πού στήθηκε μέ πανελλήνιους έράνους μέ πρωτοστάτη τόν πρόεδρο τής κοινότητος Λεχαινών κ. Σαρ. Σαραντόπουλο, πού στό τεῦχος μας αὐτό δημοσιεύει μιá σχετική ανακοίνωση.

* * Μέ λύπη πληροφορηθήκαμε ότι ό σεβαστός μας πρεσβύτες και Ιστορικός, τακτικός μας συνεργάτης κ. Στέφανος Θωμόπουλος βρίσκεται άρρωστος σοβαρά στόν «Εύαγγελισμό» Άθηνών. Η κατάσταση του βαίνει πρὸς τό καλύτερο.

—Ό Μορφωτικός Σύλλογος Κυριών συνεπλήρωσε τό Διοικητικό του Συμβούλιο πού τώρα καταρτίζεται ὡς έξης : Πρόεδρος ή κ. Λαμπρινή Σοφή, αντιπρόεδρος ή κ. Θάλ. Σακελλαροπούλου, Ταμίας ή κ. Μαίρη Σκλαβούνου, Γεν. Γραμματεὺς ή κ. Λούλα Βαγενά, Ειδικές Γραμ. ή κ. Τούλα Τρεμπέλα και ή δ/ς Ελένη Κούρτη, Έφορος Σχολών ή κ. Έλένη Χαρίτου και σύμβουλοι οι κυρίες Κατίνα Γεωργακοπούλου, Άμαλία Κακούρη, Μαρίκα Κανελλοπούλου, Έλσα Βουρλούμη, Μαρίκα Νικολαΐδη, Πηνελ. Μπουλούκου, Έλένη Γιαννακοπούλου και Καλλιόπη Δημητροπούλου.

* * Έπίσης ό Ροταριανός όμιλος έκανεν άρχαιρεσίες και έξελέγησαν: Πρόεδρος ό κ. Ίωάν. Τοπάλης, αντιπρόεδρος ό κ. Γ. Ντόντης, Γεν. Γραμματεὺς ό κ. Άθαν. Λατρώνης, Ταμίας ό κ. Εύαγ. Στεργιάδης και έφορος ό κ. Κ. Άναστασόπουλος.

* * Τήν Κυριακή 11 Ίουνίου έγινε στη Φιλαρμονική ή έτήσια έπίδειξις τών μαθητριών πιάνου και άπαγγελίας τής κυρίας Ήλέκτρας Μικρούτσικου. Τό έργο τής κυρίας Μικρούτσικου και ή καλλιτεχνική της άξία εἶναι άξια κάθε θαυμασμοῦ γιατί άποτελεῖ μιá άληθινά καλλιτεχνική και πνευματική δαση στήν πόλη μας. Η τέχνη μάλιστα τής άπαγγελίας βρίσκει σ' αὐτή μιάν από τίς καλύτερες έρμηνευτριες.

* * Τήν Πέμπτη 29 Ίουνίου στήν αίθουσα τοῦ «Πανθέου» έγιναν οι έτήσιες έξετάσεις τοῦ Πατραϊκοῦ Ώδείου. Γιά πρώτη φορά παρουσιάσθηκε και μάλιστα μέ τόση άπόδοση τό έργο τών μαθητῶν τοῦ νέου Ώδείου μας. Οι έξετάσεις έγιναν μέ τήν έποπτεία τοῦ κ. Μανώλη Καλομοίρη πού κατέβηκε έξέπτηδες από τήν Άθήνα. Στο τέλος έγιναν προκριματικές έξετάσεις γιά πτυχίο πιάνου.

* * Από τό ίδιο Ώδειο διοργανωμένη γίνηκε τήν έπόμενη Κυριακή μιá συναυλία βυζαντινής μουσικής στήν ίδια αίθουσα. Τό Πατραϊκό Ώδειο διατηρεῖ τή Σχαλή Βυζαντινής μουσικής και ή έπίδειξη πού έγινε, απέδειξε ότι κάτι καλό έπέτυχε και σ' αὐτή τήν πλευρά.

* * Έπίσης έγιναν και οι έτήσιες έξετάσεις τοῦ Ώδείου Πατρῶν τής Φιλαρμονικής Έταιρίας μέ άπόδοση έξαιρετική. Τό Ίδιο Ώδειο διωργάνωσε μουσική βραδυά άξέχαστη σάν καλλιτεχνικό γεγονός, πού γιά αὐτήν γράφει ιδιαίτερα φίλος συνεργάτης μας στό τεῦχος τοῦτο.

* * Τήν Κυριακή 27 Ίουνίου, ὅπως κάθε χρόνο, μέ έπισημότητα και τάξη έγινεν ή άπονομή τών βραβείων στους διακριθέντας στους έτήσιους διαγωνισμούς τής Έταιρίας τών φίλων τοῦ βιβλίου. Έμίλησε μέ πολλή δύναμη και γλαφυρότητα ό αντιπρόεδρος τής Έταιρίας κ. Κ. Λέων δικηγόρος και ό κ. Νομάρχης άπένειμε τά βραβεία. Όπως εἶπε και ό κ. Λέων στό λόγο του, ή Έταιρία έχει σκοπό νά προκηρύξει βραβεία και νά ὀργανώσει διαγωνισμούς και

ἐκτὸς τῶν σχολείων σὲ διάφορα θέματα καὶ ἐργασίες. Αὐτὸ θὰ γίνῃ τὸν ἐρχόμενο χειμῶνα.

* * Ἡ Ἑταιρία πρὸς ἐνίσχυσιν Ἑπτανησιακῶν σπουδῶν στὴν Κέρκυρα προκήρυξε διαφόρους διαγωνισμοὺς γιὰ ἱστοριογραφικὰς Ἑπτανησιακὰς μελέτας. Τὴν σχετικὴν προκήρυξιν δημοσιεύουμε καὶ ἐμεῖς στὸ τεύχος μας αὐτό.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Λαβαίνουμε τακτικὰ τὰ τεύχη τῶν δύο ἐκλεκτῶν φιλολογικῶν φύλλων τῆς Ἀθήνας, τῶν «Νεοελληνικῶν Γραμμάτων» τοῦ κ. Δ. Φωτιοῦ καὶ τῆς «Πνευματικῆς Ζωῆς» τοῦ κ. Μ. Νικολαΐδου. Τὰ δύο περιοδικὰ αὐτὰ (τὸ πρῶτο εἶναι ἐβδομαδικόν καὶ κυκλοφορεῖ κάθε Σάββατο, τὸ ἄλλο 15θήμερον) μὲ τὴν τακτικώτατην ἐκδόσιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐξαιρετικὰ περιποιημένην ὕλην αὐτῶν εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴν παρακολούθησιν τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς. Ἐπίσης ἐκδίδεται τακτικὰ καὶ ἡ «Ν. Ἑστία» τοῦ κ. Π. Χάρη (15ήμερη φιλολογικὴ ἐπιθεώρησις) μὲ ἐμφάνισιν καλλιτεχνικὴν καὶ διαλεκτικὴν.

* * Μὲ χαρὰ εἶδμεν νὰ ξανσβαίνουσι δύο ἀγαπητὰ μας φύλλα, παρ' ὅλο πὺ δὲ εἶναι βέβαια φιλολογικά. Εἶναι ἡ «Οὐρανία» ποὺ ἐκδίδεται στὴν Κέρκυρα ἀπὸ τὴν ἐκεῖ Ἀστρονομικὴν Ἑταιρίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ «Φίλος τῶν Ζώων» στὴν Ἀθήνα, ἐκδοσὴ τοῦ Συλλόγου Πρωστασίας τῶν Ζώων. Περιοδικὰ ποὺ δεῖχνουν τὸν πολιτισμὸν μας, εἴναί καὶ οἱ συνδρομαὶ.

* * Ὁ καθηγητὴς κ. Ἰ. Τουρνάκης συνεχίζει ἀνελλιπῶς τὴν ἐκδοσὴν τῆς μηνιαίας «Νέας Πολιτικῆς» τοῦ μὲ φιλολογικὸν συμπλήρωμα ἀξιοδύναστο πάντοτε.

* * Ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπεὶ οὐκ ἔχοντες οἱ μᾶς ἔρχονται σὶν χαιρετισμοὶ καὶ σὰν ἀναπτέρσιοι νέων δυνάμεων τὰ ἐκλεκτὰ περιοδικὰ τῆς. Αἱ «Μοῦσαι» τοῦ κ. Α. Ζῶν ἀπὸ τῆς Ζάκυνθο (ἔτος 460), ἡ «Δρῆρος» τοῦ κ. Μανώλη Πιτυχάκη ἀπὸ τῆς Νεάπολιν Κρήτης, ἡ «Κυνουριακὴ Ἐπιθεώρησις», ποὺ καὶ αὐτὴ κάνει ἐρευνα ρωτῶντας τοὺς φίλους τῆς γιὰ τὴν πνευματικὴν κίνησιν τῆς Κυνουρίας καὶ ἡ «Μηνιαία Μεγαλόπολις» τοῦ κ. Φίλιπ. Μητσοπούλου.

* * «Δωδεκανησιακὴ Αὐγή», «Μεγίστη» καὶ «Δωδεκάνησος» τὰ τρία αὐτὰ ὄργανα τῶν Δωδεκανησίων συνεχίζουν πάντοτε μὲ πληρότητα τὴν ἐκδόσιν αὐτῶν, ἐνδιαφέροντα πολὺ γιὰ τὸν Δωδεκανησιακὸν πολιτισμὸν, τὴν λαογραφίαν τῶν νησιῶν κλπ.

* * Μὲ ἐπιμέλειαν καὶ ἐπιτυχίαν ἐκδίδεται τακτικὰ κατὰ μῆνα τὸ Δελτίον τοῦ Ἑμπορικῶν καὶ Βιομηχανικῶν Ἐπιμελητηρίου Πατρῶν. Ἐκτὸς ἀπὸ δημοσιεύματα ἀμέσου ἐνδιαφέροντος γιὰ τοὺς ἐμπορευομένους ἡ διευθύνσις τοῦ Δελτίου φροντίζει ἀξιώματα νὰ συμπεριλαμβάνῃ σὲ κάθε τεύχος καὶ διάφορα ἄρθρα καὶ ἄλλα δημοσιεύματα συμπολιτῶν μας οἰκονομολογικά καὶ γενικὰ νὰ παρακολουθῇ κατὰ προοδευτικὴν κίνησιν τοῦ τόπου μας.

* * Ἐφημερίδες : «Ἐρευνα», «Φωνὴ τοῦ Αἰγίου», «Ἑλλάς», «Κερκύρας», «Πανακαρδιτικὴ Ἠχώ», «Τριπύλωρος», «Παξός», «Ἀγὼν τῆς Τριφυλίας», «Ἐφημερίς τῶν Πιερίων», «Κατερίνης», «Κρητικὰ Νέα», «Δημιουργία», «Ἀμαλίδος».

Η ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑΙ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΙΝ ΤΩΝ ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΔΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1939

Ἡ Ἑταιρεία πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑπτανησιακῶν Μελετῶν παραλλήλως πρὸς τὴν ἀνάθεσιν ἐκπονήσεως διαφόρων μελετῶν εἰς μέλη αὐτῆς, ἀπεφάσισεν ὅπως ἀπὸ τρέχ. ἔτους προκηρύσῃ βραβεῖα τινὰ μετὰ σκοπὸν ὅπως διεγείρῃ γενικώτερον τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἔρευναν τῶν ζητημάτων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸν πολιτισμὸν τῆς Ἑπτανήσου καὶ ἐνίσχυσῃ οὕτω πληρέστερον τοὺς παρ' αὐτῆς ἐπιδιωκομένους σκοποὺς.

Τὰ προκηρυσσόμενα διὰ τὸ ἔτος 1939 βραβεῖα εἶναι τὰ κάτωθι :

1. **Βραβεῖον Δήμου Κερκυραίων, δραχμῶν 5.000**, εἰς τὴν καλυτέραν μελέτην «περὶ τῆς στοιχειώδους καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως ἐν Κερκύρᾳ ἀπὸ τῆς καταλύσεως τῆς Ἑνετικῆς κυριαρχίας μέχρι τῆς ἑνώσεως (1797-1864)». Ἀντίτυπα δακτυλογραφημένα εἶναι δεκτὰ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἑταιρείας μέχρι τῆς 30ῆς Νοεμβρίου 1939. Ἀπονομὴ τοῦ βραβείου κατὰ Δεκέμβριον 1939.

2. **Βραβεῖον Ἑταιρείας πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑπτανησιακῶν Μελετῶν, δραχμῶν 2.000**, εἰς τὴν καλυτέραν συλλογὴν ἀνεκδότου λαογραφικοῦ ὕλικου τῆς νήσου Κερκύρας (τραγοῦδια, παροιμίαι, παραδόσεις κλπ.) ἀποτελουμένης ἐκ πέντε τουλάχιστον τυπογραφικῶν φύλλων, εἰς σχῆμα τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἑταιρείας. Δακτυλογραφημένα ἀντίτυπα εἶναι δεκτὰ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἑταιρείας μέχρι τῆς 30ῆς Νοεμβρίου 1939. Ἀπονομὴ βραβείου κατὰ Δεκέμβριον 1939.

3. **Βραβεῖον Ἑταιρείας πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑπτανησιακῶν Μελετῶν, δραχμῶν 5.000**, (ἐξ εἰσφορῶν μελῶν αὐτῆς), εἰς τὴν καλυτέραν μελέτην «περὶ τῆς Λογοτεχνικῆς παραγωγῆς τῶν Ἑπτανησίων ἀπὸ τῆς ἑνώσεως μέχρι τοῦ ἔτους 1912». Δακτυλογραφημένα ἀντίτυπα γίνονται δεκτὰ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἑταιρείας μέχρι τῆς 30ῆς Νοεμβρίου 1939. Ἀπονομὴ τοῦ βραβείου κατὰ Δεκέμβριον 1939.

Τὰ ὑποβαλλόμενα πρὸς κρίσιν ἔργα πρέπει νὰ εἶναι ἀνεκδοτὰ καὶ νὰ περιορίζονται ἀκριβῶς εἰς τὸ ὑπὸ τῆς παρούσης προκηρύξεως ὀριζόμενον θέμα. Ταῦτα ἀποστέλλονται δακτυλογραφημένα εἰς τρία ἀντίτυπα πρὸς τὴν Ἑταιρείαν καὶ φέρουσιν, ὡς διακριτικόν, ρητὸν καὶ ἐντὸς ἀδιαφανοῦς φακέλλου ἐσφραγισμένου, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ἀναγράφεται τὸ αὐτὸ ρητόν, τίθεται τὸ ὄνομα, ἐπώνυμον καὶ ἡ ἀκριβὴς διεύθυνσις τοῦ συγγραφέως. Ὁ φάκελλος οὗτος ἀνοίγεται μόνον ἐν περιπτώσει βραβεύσεως ἢ ἀπονομῆς ἐπαίνου.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ. 1841

Κεφάλαια Μετοχικά και Ἀποθεματικά Δραχ. 1.205.000.000
Καταθέσεις (τῇ 31 Δεκ)βρίου 1938) » 10.471.000.000

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
ΙΩΑΝ. Α. ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
ΑΛΕΞ. Γ. ΚΟΡΙΖΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΥΠΟΚ/ΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΕΙΣ ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ:

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΔΗΜ. ΓΟΥΝΑΡΗ 37
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΑΓ. ΑΝΔΡΕΟΥ (Στοά Μαραγκοπούλου)

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος

ἐκτελεῖ πάσης φύσεως Τραπεζιτικὰς ἐργασίας ὑπὸ ἐξαι-
ρετικῶς συμφέροντας ὁρους

Δέχεται Καταθέσεις

(εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμειυτηρίου)
μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.